

Č.j. ABS 1427/2015 R
Sp. zn. ABS-S 730/2015 R

V Praze dne 12. února 2015

Počet listů: 1

Přílohy: 6/39

Vážený pan

████████████████████
████████████████████
████████████████████

Žádost o informace dle zákona č. 106/1999 Sb. - sdělení Archivu

Dne 23. ledna 2015 zaevidoval Archiv bezpečnostních složek pod č.j. ABS 730/2015 R Vaši žádost o informace dle zákona č. 106/1999 Sb., jejímž předmětem byly právní rozborů související s výkladem některých ustanovení zákona č. 181/2007 Sb. Na výzvu Archivu ze dne 6. února 2015 jste zaplatil požadovanou částku za mimořádně rozsáhlé vyhledávání a zpracování žádosti.

Na základě výše uvedeného Vám tímto sdělujeme následující:

1. Žádám o poskytnutí všech právních rozborů, které Archiv ode dne 10. dubna 2013 do dne vyřízení této žádosti získal nebo které od toho dne vznikly v rámci jeho vlastní úřední činnosti, a které se týkají, byť jen okrajově, otázky výkladu některých ustanovení zákona č. 181/2007 Sb., a to konkrétně otázky převodu archiválií a dokumentů do digitální podoby a/nebo rozdělení kompetencí mezi Archivem a Ústavem.
 - **viz příloha.**
2. Kolik právních rozborů splňujících výše ad 1. uvedených parametrů získal Archiv či vzniklo v rámci úřední činnosti Archivu od 10. dubna 2013 do dne vyřízení této žádosti? Kdo jsou autory těchto právních rozborů (jméno poskytovatele/autora rozboru, popř. včetně jména a příjmení podepsaného právníka)? Žádám rovněž o poskytnutí přesné datace vyhotovení všech získaných právních rozborů.
 - **3 právní rozborů, zbytek dotazu viz příloha.**
3. Kolik Archiv vynaložil veřejných prostředků k získání výše ad 1. uvedených právních rozborů?
 - **celkem 90.750,- Kč.**

S pozdravem

Mgr. Světlana Ptáčnicková
ředitelka Archivu bezpečnostních složek

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

MVCRX01Q7QD0
prvotní identifikátor

odbor archivní správy a spisové služby
Milady Horákové 5/133
Praha 6
166 21

Č. j. MV-152914-3/AS-2013

Praha 12. prosince 2013

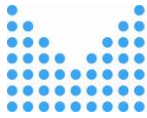
Archív bezpečnostních složek
Mgr. Světlana Ptáčnicková
Siwievova 2428/2
130 00 Praha 3

Vyjádření k žádosti Archivu bezpečnostních složek
K č. j.: ABS-6337/2013 R

K žádosti Archivu bezpečnostních složek ze dne 13. listopadu 2013 o posouzení statusu elektronických kopií archiválií, které vznikají na základě činnosti Ústavu pro studium totalitních režimů, sdělujeme následující:

Dikce zákona č. 181/2007 Sb., o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek vymezuje jak rámec činnosti Ústavu pro studium totalitních režimů jako organizační složky státu, tak rámec činnosti Archivu bezpečnostních složek jako správního úřadu řízeného Ústavem.

Ústavu zákon č. 181/2007 Sb. ve svém § 4 mezi jinými činnostmi v písm. d) vymezuje, že převede bez zbytečného odkladu převzaté **dokumenty** do elektronické podoby. V tomto smyslu tedy hovoří pouze o dokumentech. Pokud jde o archiválie a jejich elektronickou podobu, žádné kompetence Ústavu nevymezuje, zatímco Archivu ve svém § 13 ukládá mj. zpřístupňovat a zveřejňovat **dokumenty a archiválie**, zabezpečovat přístup k **dokumentům a archiváliím**, a dále pečovat o ně, tedy na

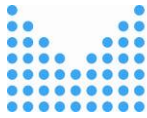
rozdíl od Ústavu, kterému zákon ukládá pečovat pouze o dokumenty, které získá, je Archiv zákonem pověřen péčí o dokumenty a archiválie, které jsou v něm uloženy, čímž stanovuje zásadní rozdíl mezi oběma institucemi.

Rozdíl mezi dokumentem a archiválií je pak vymezen v § 2 zákona č. 499/2004, zákon o archivnictví a spisové službě, kdy **dokumentem** je podle písm. e) každá písemná, obrazová, zvuková nebo jiná zaznamenaná informace, ať již v podobě analogové či digitální, kdežto **archiválií** dle písm. f) dokument, který byl pro svůj význam vybrán ve veřejném zájmu k trvalému uchování a byl vzat do evidence archiválií.

Na základě výše citovaných zákonných ustanovení je zřejmé, že vůle zákonodárce směřovala – pokud jde o archiválie – k tomu svěřit veškerou kompetenci k činnostem s nimi souvisejícím výhradně Archivu. Z toho vyplývá, že příslušným k hospodaření s kopii archiválií v úložišti spravovaném Ústavem je Archiv. Elektronické kopie archiválií jsou bezpečnostními nebo studijními kopii.

Dále je nutné vzít v potaz skutečnost, že Archiv bezpečnostních složek v současné době eviduje již jen archiválie; výběr archiválií, kterým se dle § 2 odst. g) zákona č. 499/2004 Sb. rozumí posouzení hodnoty dokumentů a rozhodnutí o jejich vybrání za archiválie a zařazení do evidence archiválií, z dokumentů, které Archiv převzal k uložení, již proběhl. Ústav je tak oprávněn nakládat jen s těmi dokumenty, které v souladu s § 4 odst. c) zákona č. 181/2007 Sb. získá. Toto oprávnění k nakládání s dokumenty se rozhodně netýká dokumentů Archivu, neboť ten de facto již žádnými dokumenty nedisponuje.

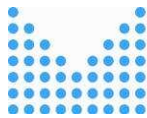
O těsném sepjetí archiválie a její kopie svědčí i § 34 odst. 3 zákona č. 499/2004 Sb., který stanoví, že do originálů archiválií lze nahlížet jen tehdy, nejsou-li vyhotoveny jejich kopie a dále, že byly-li takové kopie vyhotoveny, lze originály

archiválií předložit k nahlédnutí jen se souhlasem archivu, do jehož péče náleží. Z výše uvedeného odstavce implicitně vyplývá, že kontrola procesu využívání digitálních kopií příslušným archivem spravovaných archiválií musí pro naplňování uvedené části zákona zůstat zcela v jeho rukou.

PhDr. Jiří Úlovec
ředitel
podepsáno elektronicky

Vyřizuje: Mgr. Veronika Oliva
tel. č.: 974 847 618
e-mail: posta@mvr.cz

MVCRX027Z6VQ

prvotní identifikátor

odbor archivní správy a spisové služby
Milady Horákové 5/133
Praha 6
166 21

Č. j. MV- 98058-13/AS-2014

Praha 19. prosince 2014

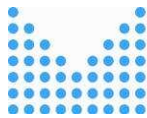
Archiv bezpečnostních složek
Mgr. Světlana Ptáčnicková
ředitelka

Stanovisko k žádosti o podání vysvětlení bodu 1.2. kontrolního protokolu ze dne 12.11.2014 (č.j. MV-98058-9/AS-2014)

Dne 10. prosince 2014 byla odboru archivní správy a spisové služby MV doručena od Archivu bezpečnostních složek Žádost o podání vysvětlení k bodu 1.2. kontrolního protokolu ze dne 12.11.2014 (č. j. MV-98058-9/AS-2014).

Předmětem žádosti je tvrzení, uvedené v protokolu v bodu 1.2: „V této souvislosti je nutno zdůraznit, že podle § 4 odst. d) zákona č.181/2007 Sb. o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek a o změně některých zákonů je digitalizací pověřen ÚSTR“ až do konce odstavce. Dle názoru Archivu i podle právního vyjádření, které má Archiv k dispozici, údajně neodpovídají tato tvrzení skutečnosti. Důvody tohoto tvrzení jsou dále obsáhle vysvětleny v Žádosti.

V rámci bodu 1.2 zmíněného protokolu došlo k nepřesnému a zkrácenému formulování uvedené problematiky, neboť její řešení nebylo a ani nemohlo být předmětem posuzování v rámci kontrolních postupů, prováděných AS. Cílem zde bylo pouze zdůraznit fakt, že útvar, fakticky provádějící digitalizaci archiválií v péči Archivu bezpečnostních složek, nebyl v období šetření součástí Archivu, nýbrž

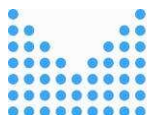
Ústavu pro studium totalitních režimů. Uvedený fakt je relevantní z hlediska posouzení stavu a úrovně digitalizátů archiválií a mechanismu jejich zpřístupňování zájemcům o studium.

V uvedené věci, která je předmětem vyžádaného vysvětlení, nadále platí stanovisko AS, zpracované dne 12. prosince 2013 (č. j. MV-152914-3/AS-2013) v následujícím znění:

„Dikce zákona č. 181/2007 Sb., o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek vymezuje jak rámec činnosti Ústavu pro studium totalitních režimů jako organizační složky státu, tak rámec činnosti Archivu bezpečnostních složek jako správního úřadu řízeného Ústavem.

Ústavu zákon č. 181/2007 Sb. ve svém § 4 mezi jinými činnostmi v písm. d) vymezuje, že převede bez zbytečného odkladu převzaté **dokumenty** do elektronické podoby. V tomto smyslu tedy hovoří pouze o dokumentech. Pokud jde o archiválie a jejich elektronickou podobu, žádné kompetence Ústavu nevymezuje, zatímco Archivu ve svém § 13 ukládá mj. zpřístupňovat a zveřejňovat **dokumenty a archiválie**, zabezpečovat přístup k **dokumentům a archiváliím**, a dále pečovat o ně, tedy na rozdíl od Ústavu, kterému zákon ukládá pečovat pouze o dokumenty, které získá, je Archiv zákonem pověřen péčí o dokumenty a archiválie, které jsou v něm uloženy, čímž stanovuje zásadní rozdíl mezi oběma institucemi.

Rozdíl mezi dokumentem a archiválií je pak vymezen v § 2 zákona č. 499/2004, zákon o archivnictví a spisové službě, kdy **dokumentem** je podle písm. e) každá písemná, obrazová, zvuková nebo jiná zaznamenaná informace, ať již v podobě analogové či digitální, kdežto **archiválií** dle písm. f) dokument, který byl pro svůj význam vybrán ve veřejném zájmu k trvalému uchování a byl vzat do evidence archiválií.

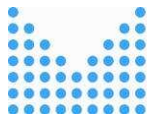

Na základě výše citovaných zákonných ustanovení je zřejmé, že vůle zákonodárce směřovala – pokud jde o archiválie – k tomu svěřit veškerou kompetenci k činnostem s nimi souvisejícím výhradně Archivu. Z toho vyplývá, že příslušným k hospodaření s kopiemi archiválií v úložišti spravovaném Ústavem je Archiv. Elektronické kopie archiválií jsou bezpečnostními nebo studijními kopiemi.

Dále je nutné vzít v potaz skutečnost, že Archiv bezpečnostních složek v současné době eviduje již jen archiválie; výběr archiválií, kterým se dle § 2 odst. g) zákona č. 499/2004 Sb. rozumí posouzení hodnoty dokumentů a rozhodnutí o jejich vybrání za archiválie a zařazení do evidence archiválií, z dokumentů, které Archiv převzal k uložení, již proběhl. Ústav je tak oprávněn nakládat jen s těmi dokumenty, které v souladu s § 4 odst. c) zákona č. 181/2007 Sb. získá. Toto oprávnění k nakládání s dokumenty se rozhodně netýká dokumentů Archivu, neboť ten de facto již žádnými dokumenty nedisponuje.

O těsném sepjetí archiválie a její kopie svědčí i § 34 odst. 3 zákona č. 499/2004 Sb., který stanoví, že do originálů archiválií lze nahlížet jen tehdy, nejsou-li vyhotoveny jejich kopie a dále, že byly-li takové kopie vyhotoveny, lze originály archiválií předložit k nahlédnutí jen se souhlasem archivu, do jehož péče náleží. Z výše uvedeného odstavce implicitně vyplývá, že kontrola procesu využívání digitálních kopií příslušným archivem spravovaných archiválií musí pro naplňování uvedené části zákona zůstat zcela v jeho rukou.“

Výše uvedené stanovisko, zpracované AS, je však třeba chápat jako doporučující, opírající se ve své argumentaci o vymezený legislativní rámec. Ministerstvo vnitra není oprávněno vstupovat svými rozhodnutími do činnosti Ústavu a Archivu, která je upravena zákonem č. 181/2007 Sb., o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek.

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

S pozdravem

PhDr. Jiří Úlovec
ředitel
podepsáno elektronicky

Vyřizuje: Mgr. Pavel Šimůnek
tel. č.: 974 847 606
e-mail: pavel.simunek@mvcz.cz

MABSP000SVGP

DÁŇA, PERGL & PARTNEŘI

Advokátní kancelář

SÍDLO KANCELÁŘE
NA OŘECHOVCE 580/4, 162 00 Praha 6
IČ: 66254116 DIČ: CZ 7307310901

KONTAKT
Tel.: +420 224 232 611 Fax: +420 233 313 067
e-mail: akdpp@akdpp.cz URL: http://www.akdpp.cz

Archiv bezpečnostních složek
Siwiewcova 2, 130 00 Praha 3

K rukám: Mgr. Světlana Ptáčníková, ředitelka

V Praze dne 6. října 2014

**PRÁVNÍ VYJÁDRĚNÍ – PŘESUN NĚKTERÝCH ČINNOSTÍ Z ÚSTAVU NA ARCHIV A
S TÍM SOUVISEJÍCÍ OTÁZKY**

Vážená paní ředitelko,

jako advokáti Advokátní kanceláře Dáňa, Pergl a Partneři (dále též „AKDPP“) oprávnění k poskytování právních služeb včetně zpracovávání právních vyjádření a rozborů jsme byli požádáni Archivem bezpečnostních složek (dále jen „objednatel“ nebo „Archiv“) o vyjádření týkající se přesunu některých činností prováděných doposud Ústavem pro studium totalitních režimů (dále jen „Ústav“) na Archiv a s tím souvisejících, dále uvedených otázek.

Shrnutí:

S ohledem na níže uvedené argumenty, při správnosti předpokladů a východisek v tomto vyjádření a s výhradami dále uvedenými, jsme dospěli k následujícím závěrům, které jsou blíže rozvedeny v dalším textu tohoto dokumentu:

- (i) Působnost Ústavu dle § 4 odst. 1 písm. c) a d) zákona – získávat a převádět dokumenty do elektronické podoby, se nevztahuje na archiválie podle § 14 odst. 1 zákona. K činnosti, kterou dnes ve vztahu k těmto archiváliím fakticky vykonává Ústav – mj. jejich digitalizace, je tak v souladu s povinnostmi danými Archivu dle § 13 zákona (mj. péče o archiválie) oprávněn vykonávat Archiv.
- (ii) Přesun části zaměstnanců z Ústavu na Archiv je možný dobrovolný – při využití jejich součinnosti (výpověď ze strany zaměstnanců, vzdání se funkce) a současné nabídky vzniku nového pracovního poměru ve vztahu k Archivu, a to bez nutnosti placení odstupného. V případě zbývajících zaměstnanců je možné ukončení jejich pracovního poměru ve vztahu k Ústavu (výpověď ze strany zaměstnavatele, odvolání) s nutností platit odstupné ve výši dle kolektivní smlouvy. Zaměstnavatel je současně povinen k plnění povinností dle zákoníku práce – zejména povinnosti týkající se hromadného propouštění, a dle kolektivní smlouvy – zejména povinnosti ve vztahu k odborové organizaci.

Vymezení zadání:

Předmětem tohoto vyjádření je:

- a) Právní posouzení přesunu některých činností prováděných doposud Ústavem na Archiv, a to z hlediska zákona č. 181/2007 Sb., o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, jakož i z hlediska dalších souvisejících právních předpisů. Ve své podstatě se jedná zejména o posouzení, zda se § 4 odst. 1 písm. c) a d) zákona, vztahuje i na archiválie podle § 14 odst. 1 zákona, tedy archiválie, které byly předány Archivu, resp. kdo je oprávněn provádět ve vztahu k nim činnost, kterou dnes fakticky vykonává Ústav – zejména jejich digitalizaci;
- b) V souvislosti s případným přesunem některých činností z Ústavu na Archiv právní posouzení možnosti současného přesunu částí zaměstnanců tuto činnosti zajišťující rovněž z Ústavu na Archiv, a to z hlediska zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, jakož i z hlediska dalších souvisejících právních předpisů;
- c) Právní posouzení otázky zpřístupňování materiálů Ústavu a Archivu 3. osobám a s tím související ochrana osobních údajů – blíže viz příloha č. 1 tohoto vyjádření;
- d) Právní posouzení otázky zřizovatele ve vztahu k Ústavu a Archivu – blíže viz příloha č. 2 tohoto vyjádření.

Ke zpracování vyjádření byly ze strany objednatele poskytnuty zejména následující podklady:

- (i) Odborné právní stanovisko ze dne 4.3.2013 – JUDr. Stanislav Kadečka, Ph.D.;
- (ii) Rozbor Studie proveditelnosti přesunu digitalizace Ústavu pod Archiv, včetně delimitace pracovníků ze dne 12.3.2013 – Mgr. Jan Šmejkal;
- (iii) 6. jednání Rady Ústavu 10.4.2014 – Studie proveditelnosti digitalizace Ústavu pod Archiv, včetně delimitace pracovníků – 5.2.2013, JUDr. L. Jouza, rozhodce pracovních sporů podle oprávnění MPSV;
- (iv) Stanovisko k přechodu práv a povinností z pracovních vztahů v souvislosti s organizačním začleněním Odboru informatiky a digitalizace ze dne 25.9.2013 – JUDr. Bořivoj Šubrt;
- (v) Právní vyjádření – Organizační změny v rámci Ústavu pro studium totalitních režimů a Archivu bezpečnostních složek ze dne 9.12.2013 – Mgr. Robert Pergl;
- (vi) Dopis, ve věci Vyjádření k žádosti Archivu bezpečnostních složek Ministerstvo vnitra x Archiv bezpečnostních složek, ze dne 12.12.2013, č.j.: MV-152914-3/AS-2013;
- (vii) Dopis ve věci Žádosti o souhlas s rozpočtovou změnou, ÚSTR x Ministerstvo financí, ze dne 14.1.2014, č.j.: USTR 36/2014 OEP;
- (viii) Dopis ve věci Žádosti o provedení rozpočtového opatření – převod odboru Informatiky a digitalizace v rámci kap. 355 – ÚSTR z Ústavu do ABS, Ministerstvo financí x ÚSTR, ze dne 7.2.2014, č.j.: MF-9651/2014/19-1901;

- (ix) Dopis ve věci Žádosti o projednání situace, týkající se porušení zákona č. 181/2007 Sb., ÚSTR x předseda vlády ČR, ze dne 12.2.2014, č.j.: USTR 145/2014;
- (x) Dopis ČR ve věci Žádosti o přezkoumání zamítnutí žádostí o provedení rozpočtového opatření, ÚSTR x Ministerstvo financí, ze dne 17.2.2014, č.j.: USTR 36-3/2014;
- (xi) Dopis ve věci převodu některých činností vykonávaných dosud ÚSTR, předseda vlády ČR x ÚSTR, ze dne 17.3.2014, č.j.: 1792/2014 – OVL;
- (xii) Přehled zaměstnanců - pracovních poměrů Odboru informatiky a digitalizace, ÚSTR;
- (xiii) Kolektivní smlouva uzavřená mezi Českou republikou – Ústavem pro studium totalitních režimů na straně jedné a Základní organizací Odborového svazu státních orgánů a organizací Ústavu pro studium totalitních režimů a Nezávislou odborovou organizací Ústavu pro studium totalitních režimů na straně druhé, ze dne 5. Prosince 2012.

Při zpracování vyjádření byly ze strany zpracovatele využity zejména následující právní předpisy:

- (i) zákon č. 181/2007 Sb., o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“);
- (ii) zákoník práce - zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce“);
- (iii) zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o archivnictví“).

Právní vyjádření:

1. Přesun činností - posouzení z hlediska zákona č. 181/2007 Sb., o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek

1.1. Ústav a Archiv - základní vymezení

Zřízení a činnost Ústavu a Archivu je upravena zákonem¹. Ústav je organizační složkou státu zřízenou zákonem, do jejíž činnosti lze zasahovat pouze na základě zákona (§ 3 odst. 1 a 2 zákona). Ústav je účetní jednotkou, činnost Ústavu je hrazena ze samostatné kapitoly státního rozpočtu (§ 3 odst. 3 zákona). Archiv je správním úřadem, který je přímo řízený Ústavem. Archiv je účetní jednotkou a je součástí rozpočtové kapitoly Ústavu (§ 12 odst. 2 a 5 zákona).

Důvodová zpráva k zákonu uvádí, že Ústav je organizační složkou státu s vlastní kapitolou státního rozpočtu. Významnou částí Ústavu je jeho archiv, umožňující soustředění tematicky ucelené sumy archiválií, vypovídajících o období komunistické totalitní moci, zejména o nástrojích komunistického režimu v podobě bezpečnostních složek, správu těchto archiválií a jejich využívání podle zákona o archivnictví².

¹ Zákon č. 181/2007 Sb., o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

² Bližší porovnání pozice Ústavu a Archivu viz tabulka č. 1 – Některé aspekty porovnání pozice Ústavu a Archivu

S ohledem na působnost Ústavu a Archivu vymezenou zejména v § 4 resp. § 13 zákona lze dovodit, že zákonné vymezení činnosti a úkolů Archivu směřuje k dokumentům i archiváliím, naproti tomu vymezení činnosti a úkolů Ústavu směřuje primárně k dokumentům, nikoli však již k archiváliím³. Oprávnění Ústavu ve vztahu k archiváliím je vyjádřeno v § 5 odst. 2 zákona (Státní orgány, organizační složky státu, orgány územní samosprávy, státní příspěvkové organizace a příspěvkové organizace územních samosprávných celků, jakož i jimi spravované archivy, které mají v držení dokumenty a archiválie z doby nesvobody a období komunistické totalitní moci vztahující se k úkolům Ústavu, jsou povinny bez zbytečného odkladu poskytnout Ústavu bezplatně potřebnou součinnost. Ústav je oprávněn na vlastní náklady pořizovat kopie uvedených dokumentů a archiválií). V tomto případě se však jedná pouze o oprávnění Ústavu, nikoli o vymezení jeho úkolů a povinností (viz slovo „oprávněn“), které jsou v případě archiválií, s ohledem na vymezení pravomocí v § 4 resp. § 13 zákona, dány primárně Archivu.

Vymezení pojmů „dokument“ a „archiválie“ je obsaženo v zákoně o archivnictví. Dokumentem je každá písemná, obrazová, zvuková nebo jiná zaznamenaná informace, ať již v podobě analogové či digitální, která byla vytvořena původcem nebo byla původci doručena; za dokument vzniklý z činnosti původce se považuje rovněž dokument, který byl původci doručen nebo jinak předán (§ 2 písm. e) zákona o archivnictví). Archiválií je takový dokument, který byl vzhledem k době vzniku, obsahu, původu, vnějším znakům a trvalé hodnotě dané politickým, hospodářským, právním, historickým, kulturním, vědeckým nebo informačním významem vybrán ve veřejném zájmu k trvalému uchování a byl vzat do evidence archiválií; archiváliemi jsou i pečetidla, razítka a jiné hmotné předměty související s archivním fondem či s archivní sbírkou, které byly vzhledem k době vzniku, obsahu, původu, vnějším znakům a trvalé hodnotě dané politickým, hospodářským, právním, historickým, kulturním, vědeckým nebo informačním významem vybrány a vzaty do evidence (§ 2 písm. f) zákona o archivnictví). Pojem „dokument“ je tedy širší než pojem „archiválie, resp. archiválie je dokument, který má určité vlastnosti.

Dle § 14 odst. 1 zákona Ministerstvo vnitra, Ministerstvo obrany včetně Vojenského zpravodajství, Ministerstvo spravedlnosti, Bezpečnostní informační služba a Úřad pro zahraniční styky a informace předají Archivu k prvnímu dni sedmého kalendářního měsíce následujícího po dni vyhlášení tohoto zákona evidenční a registrační pomůcky, archivní fondy, včetně agenturních, operativních, vyšetřovacích a kádrových svazků nebo spisů, archivní sbírky i jednotlivé archiválie a dokumenty vzniklé činností bezpečnostních složek a Komunistické strany Československa a organizací Národní fronty působících v těchto složkách v období od 4. dubna 1945 do 15. února 1990, které jsou v jejich držení. Ministerstvo vnitra předá rovněž archiválie vzniklé po 1. lednu 1990 týkající se činností souvisejících se správou archiválií bezpečnostních složek. Dle § 23 zákona (přechodná ustanovení zákona) dnem nabytí účinnosti zákona přešly na Archiv práva a povinnosti správce informačních systémů dokumentů provozovaných Ministerstvem vnitra, Ministerstvem obrany a Ministerstvem spravedlnosti podle § 10d a § 6 odst. 2 zákona č. 140/1996 Sb., o zpřístupnění svazků vzniklých činností bývalé Státní bezpečnosti, ve znění zákona č. 107/2002 Sb.

³ Obdobný názor rovněž viz Vyjádření Ministerstva vnitra – odbor archivní správy a spisové služby, ze dne 12. prosince 2013, č.j. MV-152914-3/AS-2013

1.2. Ústav a Archiv – pravomoci v oblasti dokumentů a archiválií

Z hlediska Ústavu je stěžejní posouzení otázky pravomocí a úkolů Ústavu a Archivu ve vztahu k dokumentům a archiváliím, které se nachází v jejich působnosti. V zásadě jde o to, zda se působnost Ústavu dle § 4 odst. 1 písm. c) a d) zákona – získávat a převádět dokumenty do elektronické podoby, vztahuje i na archiválie podle § 14 odst. 1 zákona, tedy archiválie, které byly předány Archivu, resp. kdo je oprávněn provádět ve vztahu k nim činnost, kterou dnes fakticky vykonává Ústav – zejména jejich digitalizaci.

Působnost a jednotlivé úkoly Ústavu a Archivu stanoví zákon, v případě Ústavu zejména § 4 zákona, v případě Archivu zejména § 13 zákona.

Ústav dle § 4 zákona mimo jiné:

- získává a zpřístupňuje veřejnosti dokumenty vypovídající o době nesvobody a období komunistické totalitní moci, zejména o činnosti bezpečnostních složek a formách pronásledování i odporu (§ 4 písm. c) zákona);
- převede bez zbytečného odkladu převzaté dokumenty do elektronické podoby (§ 4 písm. d) zákona);

Archiv dle § 13 zákona mimo jiné:

- zpřístupňuje a zveřejňuje dokumenty a archiválie týkající se bezpečnostních složek podle zákona o zpřístupnění svazků vzniklých činností bývalé Státní bezpečnosti a podle zákona o archivnictví a spisové službě (§ 13 písm. a) zákona);
- zabezpečuje přístup k dokumentům a archiváliím náležejícím do jeho péče a poskytuje nezbytnou pomoc a informace státním orgánům příslušným k bezpečnostnímu řízení, popřípadě k šetření podle zákona o ochraně utajovaných informací, zpravodajským službám České republiky k plnění jejich úkolů a orgánům činným v trestním řízení pro účely trestního řízení (§ 13 písm. b) zákona);
- provádí výběr archiválií ve skartačním řízení u Ústavu a u držitelů dokumentů vzniklých z činnosti bezpečnostních složek v období komunistické totalitní moci, pokud jde o tyto dokumenty (§ 13 písm. d) zákona);
- provádí výběr archiválií mimo skartační řízení u dokumentů nabídnutých Ústavu nebo Archivu darem nebo ke koupi (§ 13 písm. e) zákona);
- vyhledává v archiváliích náležejících do jeho péče dokumenty pro potřeby správních úřadů a ostatních organizačních složek státu, orgánů územních samosprávných celků, právnických a fyzických osob, pořizuje z nich opisy, kopie nebo repliky (§ 13 písm. i) zákona);
- umožňuje za podmínek stanovených zákonem o archivnictví a spisové službě nahlížet do archiválií náležejících do jeho péče (§ 13 písm. j) zákona);
- vede příslušnou evidenci archiválií (§13 písm. k) zákona).
- na úseku péče o archiválie pečuje o archiválie bezpečnostních složek z období komunistické totalitní moci, archiválie a dokumenty převzaté od subjektů, které je spravovaly přede dnem předání Archivu podle § 14 odst. 1, archiválie a dokumenty získané darem nebo koupi a dokumenty a archiválie vzniklé z činnosti vlastní (§13 odst. 2 písm. a) zákona); Dle zákona o archivnictví se péčí o archiválie rozumí jejich výběr, evidence, ochrana, archivní zpracování, uložení a zpřístupnění;
- na úseku péče o archiválie zajišťuje ve spolupráci s Národním archivem konzervaci a restaurování archiválií (§ 13 odst. 2 písm. i) zákona).

S ohledem na shora uvedené, zejména tedy na to, že:

- § 14 odst. 1 zákona mluvní o dokumentech a archiváliích, na rozdíl od § 4 písm. d) zákona, který se týká pouze dokumentů;
- zákon o archivnictví rozlišuje mezi dokumentem a archiválií, resp. archiválií jsou pouze dokumenty určitých vlastností;
- zákonné vymezení činnosti a úkolů Archivu směřuje k dokumentům i archiváliím, naproti tomu vymezení činnosti a úkolů Ústavu směřuje primárně k dokumentům, nikoli však již k archiváliím;
- odpovědnost za plnění úkolů ve vztahu k archiváliím jakož i o archiválie samotné (mj. povinnost péče o archiválie) je dána primárně Archivu;

Ize se klouit k závěru, že působnost Ústavu dle § 4 odst. 1 písm. c) a d) zákona – získávat a převádět dokumenty do elektronické podoby, se nevztahuje na archiválie podle § 14 odst. 1 zákona. K činnosti, kterou dnes ve vztahu k těmto archiváliím fakticky vykonává Ústav – mj. jejich digitalizace, je tak v souladu s povinnostmi danými Archivu dle § 13 zákona (mj. péče o archiválie) oprávněn vykonávat Archiv.

1.3. Přesun činností z hlediska organizační struktury Ústavu a Archivu

Dle čl. 33 Organizačního řádu Ústavu⁴ správu a rozvoj informačních systémů komunistických bezpečnostních složek, Ústavu i Archivu, neodkladný převod archiválií a dokumentů do elektronické podoby a zpracování osobních údajů zabezpečuje odbor informatiky a digitalizace s tím, že převod archiválií a dokumentů do elektronické podoby je v působnosti oddělení digitalizace (čl. 36 organizačního řádu).

Schvalovat organizační řád Ústavu a další vnitřní předpisy Ústavu patří do působnosti Rady Ústavu (§ 9 odst. 1 písm. c) zákona). Organizace výkonu působnosti Archivu, jeho kompetence, organizační struktura včetně členění na jednotlivé útvary je stanovena organizačním řádem Archivu ze dne 18. prosince 2012 (dále jen „organizační řád Archivu“). Dle čl. 11 organizačního řádu Archivu vydávání vnitřních předpisů Archivu a jejich změn, provádění a kontrola jejich dodržování náleží ředitelce Archivu.

Přesun odboru informatiky a digitalizace (dále jen „OID“) z Ústavu na Archiv, resp. vznik OID u Archivu a jeho případný zánik u Ústavu je nutno realizovat změnou organizačního řádu Archivu a, v případě zániku OID u Ústavu, i změnou organizačního řádu Ústavu. K této změně je v případě organizačního řádu Archivu příslušná ředitelka Ústavu a v případě organizačního řádu Ústavu Rada Ústavu.

⁴ Organizační řád Ústavu pro studium totalitních režimů, schválený Radou Ústavu pro studium totalitních režimů na jejím zasedání dne 7. ledna 2008, č.j.: UST – 102/2007

2. Přesun zaměstnanců - posouzení z hlediska zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Pracovní poměr zaměstnanců OID je založen pracovní smlouvou (32 zaměstnanců) nebo jmenováním (4 zaměstnanci)⁵. Ve všech případech se jedná o pracovní poměr na dobu neurčitou.

K přesunu jednotlivých zaměstnanců OID z Ústavu na nově vzniklý odbor Archivu je s ohledem na skutečnost, že Ústav a Archiv jsou dvě rozdílné organizační složky státu, možný zejména skončením pracovního poměru zaměstnance u Ústavu a vznik jeho nového pracovního poměru u Archivu.

2.1. Pracovní poměr založený pracovní smlouvou

Skončení pracovního poměru je, v souladu s § 48 zákoníku práce, možné pouze dohodou, výpovědí, okamžitým zrušením, nebo zrušením ve zkušební době.

S výjimkou jednoho zaměstnance, u kterého vznikl pracovní poměr v roce 2014 (1.5.2014), nelze uvažovat o zrušení pracovního poměru ve zkušební době, neboť dle zákoníku práce lze zkušební dobu sjednat maximálně v délce 3 měsíce, resp. 6 měsíců v případě vedoucích zaměstnanců, a zkušební doba tedy v případě těchto zaměstnanců již uplynula.

Okamžité zrušení pracovního poměru lze ze strany zaměstnavatele aplikovat pouze při splnění zákonných podmínek – zejména odsouzení pro úmyslný trestný čin či závažné porušení pracovních povinností zaměstnancem. Z tohoto pohledu se tedy rovněž jedná o výjimečné řešení.

Výpověď může dát zaměstnavatel zaměstnanci pouze při splnění zákonných důvodů – v daném případě se nabízí zejména výpověď z důvodu dle § 52 písm. c) zákoníku práce - stane-li se zaměstnanec nadbytečným vzhledem k rozhodnutí zaměstnavatele nebo příslušného orgánu o změně jeho úkolů, technického vybavení, o snížení stavu zaměstnanců za účelem zvýšení efektivnosti práce nebo o jiných organizačních změnách. Zaměstnanec naproti tomu může dát zaměstnavateli výpověď z jakéhokoli důvodu nebo i bez uvedení důvodu.

Pracovní poměr lze rozvázat rovněž dohodou, tedy dohodnou-li se zaměstnanec se zaměstnavatelem na rozvázání pracovního poměru ke sjednanému dni.

Dle zákoníku práce zaměstnanci, u něhož dochází k rozvázání pracovního poměru výpovědí danou zaměstnavatelem z důvodů uvedených v § 52 písm. a) až c) – tedy i výpověď z důvodu nadbytečnosti či organizačních změn, nebo dohodou z týchž důvodů, přísluší od zaměstnavatele při skončení pracovního poměru odstupné ve výši jedno až trojnásobku jeho průměrného výdělku, a to v závislosti na době trvání jeho pracovního poměru u zaměstnavatele (1, 2, nebo 3 roky a déle).

Dle aktuální kolektivní smlouvy⁶ zaměstnanci, u něhož dochází k rozvázání pracovního poměru výpovědí danou zaměstnavatelem z důvodu uvedených v § 52 písm. a) až c) nebo dohodou z

⁵ Viz přehled zaměstnanců - pracovních poměrů Odboru informatiky a digitalizace

týchž důvodů, náleží při skončení pracovního poměru odstupné ve výši: a) jednonásobku jeho průměrného výdělku, jestliže jeho pracovní poměr u zaměstnavatele trval méně než 1 rok, b) trojnásobku průměrného výdělku, jestliže jeho pracovní poměr u zaměstnavatele trval alespoň 1 rok a méně než 2 roky, c) pětinasobku jeho průměrného výdělku, jestliže jeho pracovní poměr u zaměstnavatele trval alespoň 2 roky. Kolektivní smlouva má v daném případě přednost před ustanovením zákoníku práce a výše odstupného se tedy bude řídit touto smlouvou.

V této souvislosti je rovněž vhodné doplnit, že z hlediska povinnosti poskytnout odstupné není stěžejní, zda k rozvázání pracovního poměru dochází výpovědí ze strany zaměstnavatele nebo dohodou, ale zejména, zda se tak děje z některého z důvodů uvedených v § 52 písm. a) až c) zákoníku práce. Právo na odstupné v případě ukončení pracovního poměru se totiž nespojuje s tím, zda byly v dohodě o rozvázání pracovního poměru uvedeny jeho důvody, popřípadě jaké důvody rozvázání pracovního poměru byly v dohodě označeny, ale pouze se závěrem, proč (z jaké pohnutky) byl pracovní poměr skutečně rozvázán. Byl-li pracovní poměr rozvázán dohodou z důvodů uvedených v § 52 písm. a) až c), má zaměstnanec právo na odstupné bez ohledu na to, zda dohoda obsahovala vyličení důvodu rozvázání pracovního poměru, popř. co bylo o těchto důvodech v dohodě uvedeno⁶.

Z hlediska hospodárnosti a minimalizace nákladů ze strany Ústavu v souvislosti s ukončením pracovních poměrů s jeho zaměstnanci, se jako výhodnější jeví podání výpovědi ze strany zaměstnance (za předpokladu, že k tomu bude ochoten), neboť toto není dotčeno povinností zaměstnavatele hradit zaměstnanci odstupné. Na straně druhé, za předpokladu rozvázání pracovního poměru z důvodů dle § 52 písm. a) až c) – tedy i výpověď z důvodu nadbytečnosti či organizačních změn, je povinností zaměstnavatele platit zaměstnanci odstupné, bez ohledu, zda se tak stalo výpovědí zaměstnavatele nebo dohodou.

S ohledem na shora uvedené jsou možnosti Ústavu jakožto zaměstnavatele ve vztahu k zaměstnancům OID, jejichž pracovní poměr je založen pracovní smlouvou, zejména následující:

- a) zaměstnanci, kteří podají výpověď – skončení pracovního poměru po uplynutí výpovědní doby, zaměstnanci může být současně s podáním výpovědi nabídnuta nová pracovní smlouva ve vztahu k Archivu se dnem nástupu do práce okamžitě po skončení jejich pracovního poměru s Ústavem. Pracovní smlouvou s Archivem by měly být zaměstnanci zajištěny stejné pracovní podmínky (tedy mj. stejný plat, absence zkušební doby, výhody vyplývající z dosavadní kolektivní smlouvy s Ústavem, apod.) tak, aby z jeho pohledu změna zaměstnavatele neznamenal žádná znevýhodnění;
- b) zaměstnanci, kteří nepodají výpověď – možnost podání výpovědi ze strany zaměstnavatele nebo uzavření dohody o rozvázání pracovního poměru. Za předpokladu, že se jedná o výpověď z důvodu dle § 52 písm. a) až c) zákoníku práce, je dána povinnost zaměstnavatele platit odstupné, a to ve výši v závislosti na délce trvání pracovního poměru. Alternativně rovněž možnost ponechání části zaměstnanců u Ústavu a jejich zařazení k výkonu práce v souladu s jejich pracovními smlouvami, resp. v souladu s druhem práce dle pracovní smlouvy.

⁶ Kolektivní smlouva uzavřená mezi Českou republikou – Ústavem pro studium totalitních režimů na straně jedné a Základní organizací Odborového svazu státních orgánů a organizací Ústavu pro studium totalitních režimů a Nezávislou odborovou organizací Ústavu pro studium totalitních režimů na straně druhé, ze dne 5. prosince 2012

⁷ Obdobně viz např. Bělina, M. a kol.: Zákoník práce. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 402 s.

S ohledem na shora uvedené jsou možnosti Ústavu jakožto zaměstnavatele ve vztahu k vedoucím zaměstnancům OID, jejichž pracovní poměr je založen jmenováním, zejména následující:

- a) vedoucí zaměstnanci, kteří se vzdají pracovního místa – odstupné nenáleží;
- b) vedoucí zaměstnanci, kteří se nevzdají pracovního místa – možnost odvolání vedoucího zaměstnance a současně nabídka nového pracovního zařazení, v případě neexistence vhodného pracovního uplatnění u zaměstnavatele možnost podání výpovědi zaměstnavatelem z důvodu dle § 52 písm. c) zákoníku práce – organizační změny. Za předpokladu, že by nedošlo ke zrušení daného místa ze strany zaměstnavatele (resp. k naplnění podmínky pro výplatu odstupného dle § 73a odst. 2 věta poslední), odstupné vedoucímu zaměstnanci nenáleží.

2.3. Povinnosti zaměstnavatele v souvislosti s přechodem zaměstnanců

2.3.1. Kolektivní smlouva

S ohledem na přechod zaměstnanců, resp. na skončení pracovního poměru vybraných zaměstnanců u Ústavu, je z hlediska kolektivní smlouvy vhodné upozornit zejména na následující ustanovení:

- Zaměstnavatel je povinen informovat odborovou organizaci o veškerých náležitostech uvedených v § 279 (zejména informace o základních otázkách pracovních podmínek a jejich změnách) a v § 287 zákoníku práce a projednávat s ní mj. základní otázky pracovních podmínek a jejich změny, a změny ve stavech zaměstnanců Ústavu, a to v písemné formě;
- Zaměstnavatel je dále povinen poskytnout informace o připravovaných změnách důležitého charakteru v dostatečném předstihu a vhodným způsobem, aby je zástupci odborové organizace mohli posoudit, případně aby se mohli připravit na projednání a vyjádřit své stanovisko před uskutečněním opatření;
- Zaměstnavatel je povinen projednat v souladu s § 278 odst. 3 zákoníku práce a § 280 zákoníku práce s odborovou organizací zásadní otázky související se stavem, provozem a rozvojem Ústavu. Při projednávání zamýšlených strukturálních změn zaměstnavatele a jeho organizačních a racionalizačních opatření ovlivňujících zaměstnanost bude zaměstnavatel informovat odborovou organizaci v dostatečném časovém předstihu, nejpozději 10 dnů předem v písemné formě. Odborová organizace má před uskutečněním opatření právo požadovat dodatečné informace a vysvětlení;
- Převedení zaměstnance na jinou práci podle § 46 zákoníku práce projedná zaměstnavatel předem s odborovou organizací, v případě jejího nesouhlasného stanoviska zaměstnavatel svůj záměr znovu posoudí;
- Rozvázání pracovního poměru se zaměstnancem výpovědí podle § 52 zákoníku práce nebo okamžitým zrušením podle § 55 zákoníku práce, projedná předem zaměstnavatel s odborovou organizací. V případě jejího nesouhlasného stanoviska zaměstnavatel svůj záměr opětovně posoudí (§ 61 odst. 1 zákoníku práce).

- Výpovědní doba je 2 měsíce. (§ 51 odst. 1 zákoníku práce). Jde-li o člena orgánu odborové organizace v době jeho funkčního období a v době 2 let po jeho skončení, je k výpovědi, nebo okamžitému zrušení pracovního poměru zaměstnavatel povinen požádat odborovou organizaci o předchozí souhlas (§ 61 odst. 2 zákoníku práce). Tohoto souhlasu může zaměstnavatel použít pouze ve lhůtě dvou měsíců od jeho udělení (§ 61 odst. 3 zákoníku práce);
- Při hromadném propouštění, před podáním výpovědi jednotlivým zaměstnancům je zaměstnavatel povinen o svém záměru nejpozději dva měsíce předem, písemně informovat odborovou organizaci (§ 62 odst. 2 zákoníku práce);
- Pracovní poměr hromadně propouštěného zaměstnance skončí výpovědí nejdříve po uplynutí 30 dnů po sobě jdoucích od doručení písemné zprávy zaměstnavatele podle § 62 odst. 5 úřadu práce, ledaže zaměstnanec prohlásí, že na prodloužení pracovního poměru netrvá (§ 63 zákoníku práce);
- S jinými případy rozvázání pracovního poměru seznámí zaměstnavatel odborovou organizaci pravidelně každé čtvrtletí kalendářního roku (§ 61 odst. 5 zákoníku práce). Zaměstnance, kteří mají sjednaný pracovní poměr na dobu určitou, nebo jejich pracovní poměr je omezen na dobu konání určitých prací, zaměstnavatel upozorní na skončení pracovního poměru včas, nejméně jeden týden předem (§ 65 zákoníku práce);
- Zrušení pracovního poměru ve zkušební době ze strany zaměstnavatele, písemně oznámí zaměstnavatel zaměstnanci včas, bude-li to z časových důvodů možné nejméně jeden týden předem (§ 66 zákoníku práce).

2.3.2. Hromadné propouštění

Jedná-li se o hromadné propouštění, stanoví zákoník práce zaměstnavateli v souvislosti se skončením pracovních poměrů svých zaměstnanců další povinnosti.

Hromadným propouštěním se v případě zaměstnavatele zaměstnávajícího od 101 do 300 zaměstnanců rozumí skončení pracovních poměrů v období 30 kalendářních dnů na základě výpovědí daných zaměstnavatelem z důvodů uvedených v § 52 písm. a) až c) nejméně 10 % zaměstnanců. Skončí-li za uvedených podmínek pracovní poměr alespoň 5 zaměstnanců, započítávají se do celkového počtu zaměstnanců i zaměstnanci, s nimiž zaměstnavatel rozvázal pracovní poměr v tomto období z těchto důvodů dohodou (§ 62 odst. 1 zákoníku práce).

Před dáním výpovědí jednotlivým zaměstnancům je zaměstnavatel povinen o svém záměru včas, nejpozději 30 dnů předem, písemně informovat odborovou organizaci a radu zaměstnanců; rovněž je povinen informovat o důvodech hromadného propouštění, počtu a profesním složení zaměstnanců, kteří mají být propuštěni, o počtu a profesním složení všech zaměstnanců, kteří jsou u zaměstnavatele zaměstnáni, době, v níž se má hromadné propouštění uskutečnit, hlediscích navržených pro výběr zaměstnanců, kteří mají být propuštěni, odstupném, popřípadě o dalších právech propuštěných zaměstnanců.

Zaměstnavatel je současně povinen písemně informovat krajskou pobočku Úřadu práce příslušnou podle místa činnosti zaměstnavatele o provedených opatřeních a poskytnout úřadu zákonem požadované údaje. Zaměstnavatel je současně povinen prokazatelně doručit krajské pobočce Úřadu práce příslušné podle místa činnosti zaměstnavatele písemnou zprávu o svém rozhodnutí o hromadném propouštění a výsledcích jednání s odborovou organizací a s radou zaměstnanců.

Pracovní poměr hromadně propouštěného zaměstnance skončí výpovědí nejdříve po uplynutí doby 30 dnů po sobě jdoucích od doručení písemné zprávy zaměstnavatele krajské pobočce Úřadu práce, ledaže zaměstnanec prohlásí, že na prodloužení pracovního poměru netrvá (§ 63 zákoníku práce).

Přílohy:

Příloha č. 1 - Právní posouzení otázky zpřístupňování materiálů Ústavu a Archivu 3. osobám a s tím související ochrana osobních údajů

Příloha č. 2 - Právní posouzení otázky zřizovatele ve vztahu k Ústavu a Archivu

Příloha č. 5 - Tabulka č. 1 – Některé aspekty porovnání pozice Ústavu a Archivu

Příloha č. 6 - Tabulka č. 2 – Některé aspekty porovnání pozice Ústavu a Archivu

Výhrady a doporučení:

Při zpracování tohoto vyjádření jsme vycházeli z všeobecně známých a poskytnutých informací. Advokátní kancelář Dáňa, Pergl a Partneři nenesou odpovědnost za úplnost poskytnutých informací a zdůrazňuje, že rozbor zpracovala právě a pouze z informací jí předložených.

Toto vyjádření bylo vypracováno pouze a s ohledem na stav právních předpisů ve vyjádření uvedených a platných ke dni jeho zpracování, resp. k dalším relevantním datům. Naše kancelář není odpovědná za případné pozdější změny v právní úpravě. Advokátní kancelář Dáňa, Pergl a Partneři nemůže garantovat, že se soud nebo jiný relevantní státní nebo evropský orgán v případném sporu nepřikloní k odlišnému či dokonce zcela opačnému právnímu názoru a není odpovědná za případné důsledky s tím spojené.

Předkládané vyjádření bylo zpracováno výhradně pro objednatele. Prosíme o pochopení, že udělením souhlasu k poskytnutí tohoto vyjádření třetí osobě nepřijímá AKDPP žádnou odpovědnost ani závazek vůči takové třetí osobě.

V případě jakýchkoli nejasností, připomínek či dotazů se na nás neváhejte kdykoli s důvěrou obrátit.

Mgr. Robert Pergl
advokát

Příloha č. 1 - Právní posouzení otázky zpřístupňování materiálů Ústavu a Archivu 3. osobám a s tím související ochrana osobních údajů

Zpřístupňování materiálů a ochrana osobních údajů.

Tato právní analýza se zabývá problematikou ochrany osobních údajů ve vztahu ke zveřejňování informací Ústavem pro studium totalitních režimů (dále jen „Ústav“) a Archivem bezpečnostních složek (dále jen „Archiv“). Bezprostředním impulsem pro zpracování je pokračující proces digitalizace materiálů, spravovaných oběma institucemi, nevyjasněná otázka kompetence mezi oběma uvedenými institucemi a hodnocení dopadu digitalizace na ochranu osobních údajů při procesu jejich zpřístupňování široké veřejnosti.

Analýza striktně vychází pouze z obsahu relevantních právních norem, jejichž výklad se analogicky opírá o dostupná správní a soudní rozhodnutí. Analýza tedy v tomto směru nehodnotí metodické, organizační, technické ani pracovněprávní aspekty procesu digitalizace a ani se nemůže vyjadřovat k obsahu různých vzájemně kontroverzních názorů, vycházejících z obsahu veřejně dostupných mediálních zdrojů.

Analýza však není schopna jednoznačně určit kompetence Ústavu a Archivu z hlediska nakládání s dokumenty a archiváliemi a domnívá se, že při řešení této zcela zásadní otázky se nelze obejít bez znalosti stanoviska Úřadu pro ochranu osobních údajů, k jehož ingerenci zde stejně dříve či později dojde.

Z důvodu jednodušší orientace v problematice je text analýzy doprovázen přímými citacemi příslušných právních norem společně se zvýrazněním těch jejich ustanovení, která jsou z hlediska analýzy podstatná.

Obě v úvodu jmenované instituce byly zřízeny současně a to zákonem č. 181/2007 Sb., o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek a o změně některých zákonů.

Citovaný zákon stanoví jejich pozici, hlavní úkoly a kompetence takto :

„§ 4
Ústav

- a) zkoumá a nestranně hodnotí dobu nesvobody a období komunistické totalitní moci, zkoumá antidemokratickou a zločinnou činnost orgánů státu, zejména jeho bezpečnostních složek, a zločinnou činnost Komunistické strany Československa, jakož i dalších organizací založených na její ideologii,
- b) analyzuje příčiny a způsob likvidace demokratického režimu v období komunistické totalitní moci, dokumentuje účast domácích a zahraničních osob na podpoře komunistického režimu a odporu proti němu,
- c) získává a zpřístupňuje veřejnosti dokumenty vypovídající o době nesvobody a období komunistické totalitní moci, zejména o činnosti bezpečnostních složek a formách pronásledování i odporu,
- d) převede bez zbytečného odkladu převzaté dokumenty do elektronické podoby,
- e) dokumentuje nacistické a komunistické zločiny,
- f) poskytuje veřejnosti výsledky své činnosti, zejména zveřejňuje informace o době nesvobody, o období komunistické totalitní moci, o činech a osudech jednotlivců, vydává a šíří publikace, pořádá výstavy, semináře, odborné konference a diskuse,
- g) spolupracuje s vědeckými, kulturními, vzdělávacími a dalšími institucemi za účelem výměny informací a zkušeností v odborných otázkách,

h) spolupracuje se zahraničními institucemi nebo osobami, které mají obdobné zaměření.

§ 5

(1) Ústav je oprávněn zpracovávat osobní údaje v rozsahu nezbytném pro plnění úkolů Ústavu.

(2) Státní orgány, organizační složky státu, orgány územní samosprávy, státní příspěvkové organizace a příspěvkové organizace územních samosprávných celků, jakož i jimi spravované archivy, které mají v držení **dokumenty a archiválie** z doby nesvobody a období komunistické totalitní moci vztahující se k úkolům Ústavu, jsou povinny bez zbytečného odkladu poskytnout Ústavu bezplatně potřebnou součinnost. Ústav je oprávněn na vlastní náklady pořizovat kopie uvedených dokumentů a archiválií.“

„§ 12

(1) Zřizuje se Archiv se sídlem v Praze.

(2) Archiv je správní úřad, který je přímo řízený Ústavem.

(3) V čele Archivu stojí ředitel Archivu, kterého jmenuje a odvolává po projednání s Radou ředitel.

(4) Předpokladem pro výkon funkce ředitele Archivu je jeho spolehlivost, bezúhonnost a ukončené vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu archivního nebo historického směru nebo v příslušném speciálním oboru.

(5) Archiv je účetní jednotkou a je součástí rozpočtové kapitoly Ústavu.

§ 13

(1) Archiv

a) zpřístupňuje a zveřejňuje **dokumenty a archiválie** týkající se bezpečnostních složek podle zákona o zpřístupnění svazků vzniklých činností bývalé Státní bezpečnosti a podle zákona o archivnictví a spisové službě,

b) zabezpečuje přístup k dokumentům a archiváliím náležejícím do jeho péče a poskytuje nezbytnou pomoc a informace státním orgánům příslušným k bezpečnostnímu řízení, popřípadě k šetření podle zákona o ochraně utajovaných informací, zpravodajským službám České republiky k plnění jejich úkolů a orgánům činným v trestním řízení pro účely trestního řízení,

c) kontroluje výkon spisové služby u Ústavu,

d) provádí výběr archiválií ve skartačním řízení u Ústavu a u držitelů dokumentů vzniklých z činnosti bezpečnostních složek v období komunistické totalitní moci, pokud jde o tyto dokumenty,

e) provádí výběr archiválií mimo skartační řízení u dokumentů nabídnutých Ústavu nebo Archivu darem nebo ke koupi,

f) rozhoduje o námitkách proti protokolu podaných původcem nebo vlastníkem dokumentu, u kterého provádí výběr archiválií,

g) rozhoduje o podání badatele, kterému nebylo umožněno nahlížení do archiválií nebo pořizování výpisů, opisů, kopií archiválií v analogové podobě nebo replik archiválií v digitální podobě náležejících do jeho péče,

h) ukládá sankce za správní delikty ukladatelů archiválií v Archivu podle zákona o archivnictví a spisové službě,

i) vyhledává v archiváliích náležejících do jeho péče dokumenty pro potřeby správních úřadů a ostatních organizačních složek státu, orgánů územních samosprávných celků, právnických a fyzických osob, pořizuje z nich opisy, kopie nebo repliky,

j) umožňuje za podmínek stanovených zákonem o archivnictví a spisové službě nahlížet do archiválií náležejících do jeho péče,

k) vede příslušnou evidenci archiválií,

l) plní na úseku archivnictví úkoly vyplývající z mezinárodních smluv.

(2) Archiv na úseku péče o archiválie

a) pečuje o archiválie bezpečnostních složek z období komunistické totalitní moci, archiválie a dokumenty převzaté od subjektů, které je spravovaly přede dnem předání Archivu podle § 14 odst. 1, archiválie a dokumenty získané darem nebo koupi a dokumenty a archiválie vzniklé z činnosti vlastní,

b) přijímá za Českou republiku nabídky ke koupi, k darování a úschově archiválií a uzavírá za Českou republiku příslušné smlouvy,

- c) provádí prověrku fyzického stavu archivních kulturních památek a národních kulturních památek, pokud jsou mu svěřeny do péče,
 - d) provádí inventuru archiválií vyhlášenou Ministerstvem vnitra,
 - e) spolupracuje s ostatními archivy a rozvíjí styky s vědeckými, kulturními, školskými a dalšími institucemi za účelem výměny zkušeností v odborných otázkách, ve vědeckém bádání a kulturně výchovném, hospodářském a vlastivědném využívání archiválií,
 - f) provádí vědeckou a výzkumnou činnost v oblasti archivnictví, pomocných věd historických a příbuzných vědních oborů,
 - g) zřizuje specializovanou knihovnu pro obor archivnictví a výkonu spisové služby,
 - h) vykonává vydavatelskou a publikační činnost v oboru archivnictví a výkonu spisové služby, dějin správy, pomocných věd historických a historie,
 - i) zajišťuje ve spolupráci s Národním archivem konzervaci a restaurování archiválií,
 - j) podílí se na sestavování celostátních tematických soupisů archiválií organizovaných Ministerstvem vnitra.
- (3) Archiv je oprávněn zpracovávat osobní údaje v rozsahu nezbytném pro plnění svých úkolů.“

Pokud se jedná o další relevantní obsah zákona č. 181/2007 Sb., z hlediska dalšího výkladu zde má ještě význam vysvětlení některých pojmů, a to zejména „bezpečnostní složka“ :

„§ 2
Pro účely tohoto zákona se rozumí

- a) *dobou nesvobody období od 30. září 1938 do 4. května 1945¹⁾,*
- b) *obdobím komunistické totalitní moci úsek československých dějin od 25. února 1948 do 29. prosince 1989 a dále doba tomuto časovému úseku předcházející, v níž probíhaly děje týkající se příprav k totalitnímu uchopení moci Komunistickou stranou Československa,*
- c) *bezpečnostní složkou Federální ministerstvo vnitra, Ministerstvo vnitra České socialistické republiky s výjimkou útvarů vykonávajících výhradně civilně-správní činnost, Sbor národní bezpečnosti s výjimkou útvarů vykonávajících funkce státních archivů, Sbor nápravné výchovy, Pohraniční stráž, vojska Ministerstva vnitra, zpravodajská správa Generálního štábu Československé lidové armády, odbor vnitřní ochrany Sboru nápravné výchovy Ministerstva spravedlnosti České socialistické republiky a jejich předchůdci v období komunistické totalitní moci.“*

Z uvedeného tedy vyplývá mj. vzájemný vztah obou institucí, vztah jejich vzájemné nadřízenosti a podřízenosti i významná skutečnost, že obě instituce jsou již ze zákona zpracovateli osobních údajů, kteří tak podléhají režimu, stanoveném zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. Je zde také specifikována jejich odlišná pozice, týkající se rozsahu zpřístupňovaných a zveřejňovaných dokumentů.

Z obsahu posledně citovaného zákona je nutné konstatovat zejména základní povinnosti takových zpracovatelů, dále výklad relevantních pojmů a konečně i hrozbu sankcí :

„§ 4
Vymezení pojmů
Pro účely tohoto zákona se rozumí

- a) *osobním údajem jakákoliv informace týkající se určeného nebo určitelného subjektu údajů. Subjekt údajů se považuje za určený nebo určitelný, jestliže lze subjekt údajů přímo či nepřímo identifikovat zejména na základě čísla, kódu nebo jednoho či více prvků, specifických pro jeho fyzickou, fyziologickou, psychickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu,*

b) citlivým údajem osobní údaj vypovídající o národnostním, rasovém nebo etnickém původu, politických postojích, členství v odborových organizacích, náboženství a filozofickém přesvědčení, odsouzení za trestný čin, zdravotním stavu a sexuální životě subjektu údajů a genetický údaj subjektu údajů; citlivým údajem je také biometrický údaj, který umožňuje přímou identifikaci nebo autentizaci subjektu údajů,

c) anonymním údajem takový údaj, který buď v původním tvaru nebo po provedeném zpracování nelze vztáhnout k určenému nebo určitelnému subjektu údajů,

d) subjektem údajů fyzická osoba, k níž se osobní údaje vztahují,

e) zpracováním osobních údajů jakákoliv operace nebo soustava operací, které správce nebo zpracovatel systematicky provádějí s osobními údaji, a to automatizovaně nebo jinými prostředky. Zpracováním osobních údajů se rozumí zejména shromažďování, ukládání na nosiče informací, zpřístupňování, úprava nebo pozměňování, vyhledávání, používání, předávání, šíření, zveřejňování, uchovávání, výměna, třídění nebo kombinování, blokování a likvidace,...

„§ 5

(1) Správce je povinen

a) stanovit účel, k němuž mají být osobní údaje zpracovány,

b) stanovit prostředky a způsob zpracování osobních údajů,

c) zpracovat pouze přesné osobní údaje, které získal v souladu s tímto zákonem. Je-li to nezbytné, osobní údaje aktualizuje. Zjistí-li správce, že jím zpracované osobní údaje nejsou s ohledem na stanovený účel přesné, provede bez zbytečného odkladu přiměřená opatření, zejména zpracování blokuje a osobní údaje opraví nebo doplní, jinak osobní údaje zlikviduje. Nepřesné osobní údaje lze zpracovat pouze v mezích uvedených v § 3 odst. 6.¹¹⁾ Nepřesné osobní údaje se musí označit. Informaci o blokování, opravě, doplnění nebo likvidaci osobních údajů je správce povinen bez zbytečného odkladu předat všem příjemcům,

d) shromažďovat osobní údaje odpovídající pouze stanovenému účelu a v rozsahu nezbytném pro naplnění stanoveného účelu,

e) uchovávat osobní údaje pouze po dobu, která je nezbytná k účelu jejich zpracování. Po uplynutí této doby mohou být osobní údaje uchovávány pouze pro účely státní statistické služby, pro účely vědecké a pro účely archivnictví. Při použití pro tyto účely je třeba dbát práva na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života subjektu údajů, a osobní údaje anonymizovat, jakmile je to možné,...

„§ 13

(1) Správce a zpracovatel jsou povinni přijmout taková opatření, aby nemohlo dojít k neoprávněnému nebo nahodilému přístupu k osobním údajům, k jejich změně, zničení či ztrátě, neoprávněným přenosům, k jejich jinému neoprávněnému zpracování, jakož i k jinému zneužití osobních údajů. Tato povinnost platí i po ukončení zpracování osobních údajů.

(2) Správce nebo zpracovatel je povinen zpracovat a dokumentovat přijatá a provedená technicko-organizační opatření k zajištění ochrany osobních údajů v souladu se zákonem a jinými právními předpisy.

(3) V rámci opatření podle odstavce 1 správce nebo zpracovatel posuzuje rizika týkající se

a) plnění pokynů pro zpracování osobních údajů osobami, které mají bezprostřední přístup k osobním údajům,

b) zabránění neoprávněným osobám přistupovat k osobním údajům a k prostředkům pro jejich zpracování,

c) zabránění neoprávněnému čtení, vytváření, kopírování, přenosu, úpravě či vymazání záznamů obsahujících osobní údaje a

d) opatření, která umožní určit a ověřit, komu byly osobní údaje předány.

(4) V oblasti automatizovaného zpracování osobních údajů je správce nebo zpracovatel v rámci opatření podle odstavce 1 povinen také

a) zajistit, aby systémy pro automatizovaná zpracování osobních údajů používaly pouze oprávněné osoby,

- b) zajistit, aby fyzické osoby oprávněné k používání systémů pro automatizovaná zpracování osobních údajů měly přístup pouze k osobním údajům odpovídajícím oprávnění těchto osob, a to na základě zvláštních uživatelských oprávnění zřízených výlučně pro tyto osoby,
- c) pořizovat elektronické záznamy, které umožní určit a ověřit, kdy, kým a z jakého důvodu byly osobní údaje zaznamenány nebo jinak zpracovány, a
- d) zabránit neoprávněnému přístupu k datovým nosičům.“

„§ 45

(1) Právnícká osoba nebo fyzická osoba podnikající podle zvláštních předpisů se jako správce nebo zpracovatel dopustí správního deliktu tím, že při zpracování osobních údajů

- a) nestanoví účel, prostředky nebo způsob zpracování [§ 5 odst. 1 písm. a) a b)], nebo stanoveným účelem zpracování poruší povinnost nebo překročí oprávnění vyplývající ze zvláštního zákona,
- b) zpracovává nepřesné osobní údaje [§ 5 odst. 1 písm. c)],
- c) shromažďuje nebo zpracovává osobní údaje v rozsahu nebo způsobem, který neodpovídá stanovenému účelu [§ 5 odst. 1 písm. d), f) až h)],
- d) uchovává osobní údaje po dobu delší než nezbytnou k účelu zpracování [§ 5 odst. 1 písm. e)],
- e) zpracovává osobní údaje bez souhlasu subjektu údajů mimo případy uvedené v zákoně (§ 5 odst. 2 a § 9),
- f) neposkytne subjektu údajů informace v rozsahu nebo zákonem stanoveným způsobem (§ 11),
- g) odmítne subjektu údajů poskytnout požadované informace (§ 12 a 21),
- h) nepřijme nebo neprovede opatření pro zajištění bezpečnosti zpracování osobních údajů (§ 13),
- i) nesplní oznamovací povinnost podle tohoto zákona (§ 16 a 27),
- j) nevede přehled případů porušení ochrany osobních údajů podle § 88 odst. 7 zákona o elektronických komunikacích, nebo
- k) neprovede ve stanovené lhůtě uložené opatření k nápravě.

(2) Právnícká osoba jako správce nebo zpracovatel se dopustí správního deliktu tím, že při zpracování osobních údajů některým ze způsobů podle odstavce 1

- a) ohrozí větší počet osob svým neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života, nebo
- b) poruší povinnosti pro zpracování citlivých údajů (§ 9).

(3) Za správní delikt podle odstavce 1 se uloží pokuta do výše 5 000 000 Kč.

(4) Za správní delikt podle odstavce 2 se uloží pokuta do výše 10 000 000 Kč.

Vyjasnění otázky řádné ochrany osobních údajů (a to bez rozdílu zda jsou obsaženy v písemné anebo v digitální podobě) nutně spočívá ve vyhodnocení vzájemného vztahu zákona č. 140/1996 Sb., o zpřístupnění svazků vzniklých činnostmi bývalé Státní bezpečnosti a zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů. Oba tyto zákony totiž upravují obdobnou problematiku, oba stanoví některé bližší povinnosti správcům a zpracovatelům relevantních osobních údajů a z těchto hledisek může snadno docházet k záměnám, které mohou v konečné fázi vést až k závěru o porušení práva a uložení sankce.

Zákon č. 140/1996 Sb., o zpřístupnění svazků vzniklých činnostmi bývalé Státní bezpečnosti.

„§ 3

Výklad pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí

- a) **svazkem** samostatný dokumentační soubor založený a vedený bezpečnostními složkami a evidovaný v evidenčních pomůckách statisticko-evidenčního odboru Federálního ministerstva vnitra, jednotlivých správ bezpečnostních složek, evidenčních nebo archivních pomůckách archivu Ministerstva vnitra nebo statisticko-evidenčních oddělení krajských správ Sboru národní bezpečnosti anebo jejich předchůdců; svazek je buď osobním svazkem, nebo svazkem s osobními údaji,
- b) **osobním svazkem** svazek vedený o konkrétní fyzické osobě zařazené do příslušné evidence osob,

- c) *svazkem s osobními údaji* svazek vedený o konkrétní instituci nebo seskupení osob (objektech), který v této souvislosti obsahuje údaje vypovídající o konkrétních fyzických osobách, tj. zejména objektový svazek,
- d) *záznamem* zachycujícím výsledky nasazení prostředků zpravodajské techniky nebo sledování Státní bezpečnosti záznam o provedení pomocných zpravodajských úkonů sloužících k utajenému získávání informací o osobách,
- e) *personálním (kádrovým) spisem* příslušníka bezpečnostní složky spis vedený služebním orgánem o příslušníkovi bezpečnostních složek obsahující údaje o vzniku, průběhu a skončení jeho služebního poměru; výpisem z něho je osobní evidenční karta příslušníka,
- f) *dokumentem* všechny druhy svazků, pods vazků, informačních výstupů ze svazků, záznamů, personálních (kádrových) spisů a osobních evidenčních karet, které jsou předmětem zpřístupňování nebo zveřejňování podle tohoto zákona,
- g) *bezpečnostní složkou Státní bezpečnost, Hlavní správa vojenské kontrarozvědky Sboru národní bezpečnosti (III. správa), zpravodajská správa Hlavní správy Pohraniční stráže a ochrany státních hranic, odbor vnitřní ochrany Sboru nápravné výchovy anebo předchůdci těchto složek, v období od 25. února 1948 do 15. února 1990,*
- h) *Státní bezpečnosti součástí bývalé Státní bezpečnosti, jako složky Sboru národní bezpečnosti, Hlavní správa rozvědky Sboru národní bezpečnosti (I. správa), Hlavní správa kontrarozvědky Sboru národní bezpečnosti (II. správa), Správa sledování Sboru národní bezpečnosti (IV. správa), Správa zpravodajské techniky Sboru národní bezpečnosti (VI. správa), Správa pasů a víz Sboru národní bezpečnosti, územní útvary vykonávající činnosti těchto součástí anebo předchůdci těchto součástí a útvarů,*
- i) *osobou evidovanou jako spolupracovník bezpečnostní složky osoba, o které byl kdykoliv v období od 25. února 1948 do 15. února 1990 příslušnou bezpečnostní složkou evidován svazek v kategoriích rezident, agent, informátor, držitel propůjčeného bytu anebo držitel konspiračního bytu, v případě Hlavní správy rozvědky Sboru národní bezpečnosti (I. správa) se za osobu evidovanou dále považuje osoba, o které byl v uvedeném období evidován svazek v kategoriích ideový spolupracovník, důvěrník a důvěrný styk.*

§ 4

(1) *Archiv bezpečnostních složek (dále jen "Archiv") je povinen na žádost fyzické osoby starší 18 let, která není ve výkonu trestu ani vazby,*

a) *sdělit, zda je o ní v zachovaných informačních systémech svazků vzniklých činností Státní bezpečnosti evidován osobní svazek anebo svazek s osobními údaji a zda je tento svazek zachován a dále zda je zachován záznam zachycující výsledky nasazení prostředků zpravodajské techniky nebo sledování Státní bezpečnosti proti ní a zda je o tom zachován informační výstup ze svazků nebo akcí,*

b) *zpřístupnit jí kopii zachovaného svazku uvedeného v písmenu a), a pokud je v něm obsaženo jméno nebo nepravé (krycí) jméno osoby evidované jako spolupracovník nebo příslušník bezpečnostní složky, zpřístupnit i*

1. *kopii zachovaného osobního svazku této osoby evidované jako spolupracovník bezpečnostní složky,*
a

2. *kopii zachovaného personálního (kádrového) spisu tohoto příslušníka bezpečnostní složky,*

c) *zpřístupnit jí zachovaný záznam zachycující výsledky nasazení zpravodajské techniky a sledování Státní bezpečnosti proti ní, jakož i zachovaný informační výstup ze svazků, v nichž je uvedena, včetně kopie zachovaného personálního (kádrového) spisu příslušníka bezpečnostní složky uvedeného v tomto informačním výstupu.*

(2) *Po smrti osoby uvedené v odstavci 1 má Archiv povinnosti uvedené v odstavci 1 také na základě žádosti podané osobou oprávněnou uplatnit právo na ochranu osobnosti zemřelého.²⁾*

(3) Je-li veden soudní spor v souvislosti s rehabilitačním řízením podle § 5 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb., ve znění nálezu Ústavního soudu České republiky č. 164/1994 Sb., bude osobám oprávněným ve smyslu § 3 téhož zákona³⁾ umožněn přístup do svazků založených a vedených Státní bezpečností o osobách, které již nežijí a kterým byla způsobena majetková nebo jiná škoda ve smyslu § 1 téhož zákona, za účelem získání případného důkazního materiálu týkajícího se skutečností uvedených v § 2 odst. 1 písm. c) a § 2 odst. 2 písm. a) a b) téhož zákona.³⁾

§ 5

Archiv je dále povinen na žádost fyzické osoby starší 18 let

a) sdělit, zda je v zachovaných informačních systémech svazků vzniklých činností Státní bezpečnosti evidován jí požadovaný svazek s osobními údaji, a zda je zachován, nejde-li o cizince,

b) sdělit, zda osoba jí uvedená je evidována jako spolupracovník Státní bezpečnosti, a zda je osobní svazek této osoby zachován, nejde-li o cizince,

c) zpřístupnit jí kopii zachovaného svazku uvedeného v písmenu a) a dokument uvedený v písmenu b), nejde-li o cizince,

d) zpřístupnit jí kopii zachovaného personálního (kádrového) spisu anebo osobní evidenční karty příslušníka Státní bezpečnosti, které jsou obsaženy v seznamu zveřejněném Archivem podle § 7.

§ 6

(1) Na žádost fyzické osoby starší 18 let nebo osoby podle § 4 odst. 2 je Archiv povinen sdělit informace o existenci dokumentů a zpřístupnit zachované dokumenty vzniklé z činnosti

a) Hlavní správy vojenské kontrarozvědky Sboru národní bezpečnosti (III. správa) a dokumenty vzniklé z činnosti dalších bezpečnostních složek, evidované v evidenčních pomůckách této správy nebo v archivních a evidenčních pomůckách archivů ozbrojených sil,

b) odboru vnitřní ochrany Sboru nápravné výchovy; jde-li o osobní svazek osoby evidované jako spolupracovník odboru vnitřní ochrany, zpřístupní se tehdy, byla-li taková osoba využita ve prospěch Státní bezpečnosti.

(2) Na postup při zpřístupnění dokumentů uvedených v odstavci 1 se vztahují obdobně příslušná ustanovení o zpřístupnění dokumentů Státní bezpečnosti.⁴⁾

„§ 10

Způsob zpřístupnění

(1) Žadatel, kterému bylo Archivem sděleno, že dokumenty, o něž požádal, jsou předmětem zpřístupnění, má na jejich zpřístupnění právo (dále jen "oprávněný žadatel").

(2) Zpřístupnění se uskuteční seznámením oprávněného žadatele s kopiemi dokumentů na místě, které mu Archiv sdělil v písemné odpovědi.

(3) Právo na zpřístupnění dokumentů uvedených v § 4 odst. 1 má vedle oprávněného žadatele rovněž fyzická osoba, která předloží souhlas oprávněného žadatele s jeho úředně ověřeným podpisem. Dokumenty se této osobě zpřístupňují v rozsahu a způsobem, jakým se zpřístupňují oprávněnému žadateli. Pokud souhlas nemůže být udělen ani oprávněným žadatelem, ani osobami prokazujícími právo na ochranu osobnosti zemřelého, může o zpřístupnění rozhodnout Rada Ústavu pro studium totalitních režimů.

§ 10a

Ochrana osobních údajů

(1) Archiv před zpřístupněním dokumentu oprávněnému žadateli znečitelní v kopii dokumentu datum narození a bydliště jiných osob, jakož i všechny údaje o jejich soukromém a rodinném životě,

o jejich trestné činnosti, zdraví a majetkových poměrech. Pokud je zpřístupňovaným dokumentem *kádrový (personální) spis příslušníka bezpečnostní složky, znečitelní se v něm též všechny údaje o osobách stojících mimo služební a veřejnou činnost příslušníka.*

(2) *Pokud fyzická osoba, k níž je evidován osobní svazek nebo svazek s osobními údaji, předá Archivu vlastní vyjádření k obsahu svazku anebo k faktu registrace v evidenci v informačních systémech svazků bezpečnostních složek, je Archiv povinen zařadit vyjádření k údajům o této osobě jako nedílnou součást dokumentu a zpřístupňovat ji oprávněným žadatelům zároveň s dokumenty či záznamy o evidenci.“*

Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů.

§ 37

(1) *K nahlížení v archivech jsou přístupné jen archiválie starší třiceti let, není-li dále stanoveno jinak, a všechny zveřejněné archiválie.*

(2) *Do archiválií obsahujících osobní údaje žijící osoby lze nahlížet, nevznese-li tato osoba písemně námitky. Archiv osobu písemně vyrozumí o podané žádosti o nahlížení do archiválií; jedná-li se o vyrozumění nejméně třiceti osob, lze je doručit veřejnou vyhláškou vyvěšenou na úřední desce archivu, a nezřizuje-li archiv úřední desku, na úřední desce státního oblastního archivu, v jehož obvodu má archiv sídlo. Ve vyrozumění uvede údaje podle § 35 odst. 1 písm. a) až c), osobní údaje osoby, které mají být zpřístupněny, období, ve kterém bude do archiválií nahlíženo, a poučení o právních následcích podání a nepodání námítky ve stanovené lhůtě. Námitku proti nahlížení do archiválií podle věty první může vznést osoba do 30 dnů ode dne doručení vyrozumění. Z námítky musí být zřejmé, jakých osobních údajů se týká. Nevznese-li osoba námitky ve lhůtě podle věty čtvrté, má se za to, že s nahlížením do archiválií souhlasí. Na doručování a počítání lhůt se vztahuje část druhá správního řádu.*

(3) *Do archiválií vztahujících se k žijící fyzické osobě, jejichž obsahem jsou citlivé osobní údaje, lze nahlížet jen s předchozím písemným souhlasem této osoby. Archiv požádá dotčenou osobu o souhlas s nahlížením do těchto archiválií. V žádosti uvede údaje podle § 35 odst. 1 písm. a) až c), citlivé osobní údaje osoby, které mají být zpřístupněny, a období, ve kterém bude do archiválií nahlíženo.*

(4) *Za účelem vyrozumění dotčené osoby může archiv požádat příslušný správní úřad na úseku archivnictví a výkonu spisové služby o zjištění nezbytných údajů z agendového informačního systému evidence obyvatel.*

(5) *Správní úřady na úseku archivnictví a výkonu spisové služby mohou na základě žádosti archivu podle odstavce 4 nebo k výkonu působnosti podle tohoto zákona získávat a užívat údaje o dotčené osobě, a to*

- a) referenční údaje ze základního registru obyvatel,
- b) údaje z agendového informačního systému evidence obyvatel,
- c) údaje z agendového informačního systému cizinců.

Žádost o výdej údajů z agendového informačního systému evidence obyvatel a výdej údajů z agendového informačního systému cizinců mohou být uskutečněny způsobem umožňujícím dálkový přístup.

(6) *Poskytovanými údaji podle odstavce 5 písm. a) jsou*

- a) příjmení,
- b) jméno, popřípadě jména,
- c) adresa místa pobytu,
- d) datum narození,
- e) datum, místo a okres úmrtí; jde-li o úmrtí subjektu údajů mimo území České republiky, datum úmrtí, místo a stát, na jehož území k úmrtí došlo; je-li vydáno rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého, den, který je v rozhodnutí uveden jako den smrti nebo den, který subjekt údajů prohlášený za mrtvého nepřežil, a datum nabytí právní moci tohoto rozhodnutí.

(7) *Poskytovanými údaji podle odstavce 5 písm. b) jsou*

- a) jméno, popřípadě jména, a příjmení,
- b) datum narození,
- c) adresa místa trvalého pobytu,

d) datum, místo a okres úmrtí; popřípadě datum úmrtí, místo a stát, na jehož území k úmrtí došlo, jde-li o úmrtí mimo území České republiky,

e) den, který byl v rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého uveden jako den smrti nebo den, který subjekt údajů prohlášený za mrtvého nepřežil.

(8) Poskytovanými údaji podle odstavce 5 písm. c) jsou

a) jméno, popřípadě jména, a příjmení,

b) datum narození,

c) druh a adresa místa pobytu,

d) datum, místo a okres úmrtí; popřípadě datum úmrtí a stát, na jehož území k úmrtí došlo, jde-li o úmrtí mimo území České republiky,

e) den, který byl v rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého uveden jako den smrti nebo den, který subjekt údajů prohlášený za mrtvého nepřežil.

(9) Údaje, které jsou vedeny jako referenční údaje v základním registru obyvatel, se využijí z agendového informačního systému evidence obyvatel nebo agendového informačního systému cizinců, pouze pokud jsou ve tvaru předcházejícím současný stav.

(10) Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na archiválie vzniklé před 1. lednem 1990 z činnosti státních orgánů.

(11) Ustanovení odstavců 1 až 3 se nevztahují na archiválie vzniklé před 1. lednem 1990 z činnosti vojenských soudů a prokuratur všech stupňů, bezpečnostních složek podle zákona o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek, jakož i mimořádných lidových soudů, Státního soudu, Národního soudu a společenských organizací a politických stran sdružených v Národní frontě, na archiválie vzniklé z činnosti orgánů německé okupační správy na území odstoupeném Říši i v Protektorátu Čechy a Morava v letech 1938 až 1945, na archiválie, které již byly před podáním žádosti o nahlížení do nich veřejně přístupné, jakož i na archiválie, které byly jako dokumenty veřejně přístupné před prohlášením za archiválie.

(12) Ustanovení odstavců 1 až 3 se nevztahují na archiválie, jejichž obsahem jsou statistické soubory dat, získané při demografických a statistických šetřeních, jestliže osobní údaje obsažené v těchto archiváliích lze před nahlížením anonymizovat. Archiv na základě žádosti v přiměřené době, s ohledem na úkoly archivu a s přihlédnutím k významu archiválií, provede jejich anonymizaci. Po anonymizaci osobních údajů obsažených ve vyžadovaných archiváliích oznámí archiv tuto skutečnost neprodleně žadateli, pokud si to předem písemně vymínil.

(13) Ustanovení odstavců 1 až 3 se nevztahují na původce archiválií; tyto subjekty mohou nahlížet do archiválií, jichž jsou původci, bez omezení. Ustanovení věty první se použije obdobně i na právní nástupce původců archiválií. Ustanovení odstavců 1 až 3 se dále nevztahují na subjekty uvedené v § 38 odst. 5; tyto mohou nahlížet do archiválií, jejichž původcem je stát či územní samosprávný celek, bez omezení.“

„§ 82

(1) Archiválie uložené v archivech přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona zůstávají v dosavadní archivní péči, nestanoví-li tento zákon jinak. Výjimky se připouštějí z důvodu sečení archivních souborů uložených v různých archivech. O výjimkách rozhoduje na žádost zřizovatelů archivů ministerstvo.

(2) Archiválie, které byly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona vedeny v evidenci na území České republiky jako součást Jednotného archivního fondu, se dnem nabytí účinnosti tohoto zákona stávají archiváliemi Národního archivního dědictví.

(3) Archiválie, které byly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona uznány za kulturní památky, se dnem nabytí účinnosti tohoto zákona stávají archivními kulturními památkami podle tohoto zákona.

(4) Archiválie mladší třiceti let, které byly zpřístupněny přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona podle zvláštních právních předpisů, podléhají režimu zpřístupnění podle právních předpisů platných přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.“

Na základě shora uvedeného - s použitím obsahu pravomocného rozhodnutí Úřadu pro ochranu osobních údajů SPR-6601/10 a Městského soudu v Praze sp. zn. 3 A 86/2011 - je třeba učinit závěr o tom, že zákon č. 140/1996 Sb., o zpřístupnění svazků vzniklých činností bývalé Státní

bezpečnosti je ve vztahu k zákonu č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů zákonem s p e c i á l n í m (obsahuje v tomto směru ucelenou úpravu povinností) a jeho aplikace zde má proto přednost. Správce osobních údajů je proto povinen brát tuto situaci v patrnost a neřídit se například formou žádosti žadatele o zpřístupnění dokumentace, anebo si sám obsah těchto právních norem vykládat jiným způsobem.

Speciální režim evidence a správy svazků bývalé Státní bezpečnosti, včetně jejich zpřístupňování, je zpracováním osobních údajů správcem osobních údajů. Na něho se proto vztahuje povinnost, shora citovaná v ustanovení § 10a odst. 1 zákona č. 140/1996 Sb. (tj. znečištění tam uvedených informací). Aplikace „pouhého“ ustanovení § 37 odst. 1 zákona č. 499/2004 Sb. je zde proto nepatřičná.

Jestliže jsou proto v takovém případě k nahlédnutí předkládány svazky, u kterých nejsou nijak znečištěny osobní údaje (např. datum narození, bydliště a údaje o soukromém a rodinném životě, trestné činnosti, zdraví a majetkových poměrech jiných osob mimo služební a veřejnou činnost příslušníka - které přitom byly naživu a nejednalo se o osoby, které by byly ve služebním či veřejném poměru k bývalé Státní bezpečnosti) porušuje tím správce údajů povinnost, uloženou shora citovaným ustanovením § 13 odst. 1 zákona č. 101/2000 Sb. a dopouští se tím správního deliktu podle § 45 odst. 1 písm. h) zákona č. 101/2000 Sb., za který mu lze uložit pokutu až do výše pěti milionů Kč.

Obecně přitom platí pravidlo, že při zpřístupňování každého dokumentu, pocházejícího z činnosti orgánů bývalého režimu je třeba nejprve posoudit, zda se jedná o archiválii či nikoliv. Pokud **nikoliv**, aplikuje se postup podle speciálního zákona č. 140/1996 Sb. Pokud **ano**, je nutné ještě předem zjistit, zda dokument pochází z činnosti bývalé Státní bezpečnosti anebo jiné bezpečnostní složky - viz ustanovení § 3 písm. g) a h) zákona č. 140/1996 Sb. a zda se tak na jejich zpřístupňování vztahují ustanovení §§ 4 - 6 tohoto zákona. Pokud ano, je postup podle tohoto zákona jediný přípustný. Pokud se jedná o dokumenty jiné, tj. pochází-li archiválie z činnosti bezpečnostních složek, uvedených v § 2 písm. c) zák. č. 181/2007 Sb. a vznikla před lednem 1990, je její přístupnost v zásadě neomezená. V opačném případě je však třeba dodržet podmínky, stanovené § 37 odst. 1 - 3 zákona č. 499/2004 Sb.

Příloha č. 2 - Právní posouzení otázky zřizovatele ve vztahu k Ústavu a Archivu

Stanovisko k možnosti zjištění zřizovatele Ústavu pro studium totalitních režimů.

Ústav pro studium totalitních režimů a Archiv bezpečnostních složek vznikly současně na základě zákona č. 181/2007 Sb. Vzhledem k tomu, že se jednalo o senátní návrh zákona, uvedené organizační složky státu nemají na úrovni exekutivy žádného zřizovatele.

Tato situace je hodnocena jako nevýhodná z hlediska nutností řešení například organizačních a pracovněprávních záležitostí. Bylo proto nutné zabývat se možnostmi nápravy tohoto stavu.

Jednou z možností řešení je požádat o stanovisko kompetentní subjekt, za který je třeba nepochybně považovat Ústav státu a práva Akademie věd ČR. Přestože případné stanovisko tohoto ústavu by zde bylo možné považovat za relevantní, nemusí být v budoucnosti považováno za závazné také pro všechny třetí strany, které jej za relevantní pokládají a nemusí jej proto teoreticky ani akceptovat a řídit se jím. Přesto, jak bude dále zdůvodněno, patrně bude nezbytné si toto stanovisko oficiálně vyžádat.

Prakticky jediným dalším (pouze však teoreticky možným) řešením je podání určovací žaloby, kterou se bude organizační složka domáhat vůči České republice určení subjektu zřizovatele.

Pozice organizační složky státu, jako jedné ze stran sporného řízení, je z hlediska obecně závazných právních norem řešeno takto :

Předpis č. 219/2000 Sb., zákon o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích :

Organizační složky státu

§ 3

(1) Organizačními složkami státu (dále jen "organizační složka") jsou ministerstva a jiné správní úřady⁵⁾ státu, Ústavní soud, soudy, státní zastupitelství, Nejvyšší kontrolní úřad, Kancelář prezidenta republiky, Úřad vlády České republiky, Kancelář Veřejného ochránce práv, Akademie věd České republiky, Grantová agentura České republiky a jiná zařízení, o kterých to stanoví zvláštní právní předpis anebo tento zákon (§ 51); obdobné postavení jako organizační složka státu má Kancelář Poslanecké sněmovny a Kancelář Senátu.

(2) Organizační složka není právnickou osobou. Tím není dotčena její působnost nebo výkon předmětu činnosti podle zvláštních právních předpisů a její jednání v těchto případech je jednáním státu.

Předpis č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád :

§ 21

(1) Za právnickou osobu jedná

- a) člen statutárního orgánu; tvoří-li statutární orgán více osob, jedná za právnickou osobu předseda statutárního orgánu, popřípadě jeho člen, který tím byl pověřen; je-li předsedou nebo pověřeným členem právnická osoba, jedná vždy fyzická osoba, která je k tomu touto právnickou osobou zmocněna nebo jinak oprávněna, nebo
 - b) její zaměstnanec (člen), který tím byl statutárním orgánem pověřen, nebo
 - c) vedoucí jejího odštěpného závodu, jde-li o věci týkající se tohoto závodu, nebo
 - d) její prokurista, může-li podle udělené prokury jednat samostatně.
- (2) Ustanovení odstavce 1 se nepoužije, stanoví-li tento nebo zvláštní zákon, že za právnickou osobu jednají jiné osoby.
- (3) Byla-li u právnické osoby zavedena nucená správa, jedná za ni nucený správce, který má podle zákona postavení jejího statutárního orgánu, popřípadě zaměstnanci právnické osoby, které tím nucený správce pověřil; jinak se postupuje podle odstavců 1 a 2.
- (4) Za právnickou osobu nemůže jednat ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy právnické osoby.
- (5) Každý, kdo jedná za právnickou osobu, musí své oprávnění prokázat. V téže věci může za právnickou osobu současně jednat jen jediná osoba.

§ 21a

(1) Za stát před soudem vystupuje

- a) Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových v případech stanovených podle zvláštního právního předpisu,^{55a)}
 - b) organizační složka státu příslušná podle zvláštního právního předpisu v ostatních případech.
- (2) Vystupuje-li před soudem za stát Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, jedná před soudem jménem státu zaměstnanec zařazený v Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, pověřený jeho generálním ředitelem.
- (3) Vystupuje-li před soudem za stát organizační složka státu příslušná podle zvláštního právního předpisu, jedná před soudem jménem státu vedoucí organizační složky státu nebo jím pověřený zaměstnanec působící u této nebo jiné organizační složky státu.
- (4) Ustanovení § 21 odst. 4 a 5 platí obdobně.

Z uvedeného vyplývá, že pokud vůbec může organizační složka státu jednat, je její jednání jednáním státu. Z toho by vyplývalo, že by v tomto případě tato organizační složka státu žalovala stát, který by musel být pro tento postup zastoupen jinou konkrétní organizační složkou státu (k tomu viz níže). V každém případě by však stát žaloval „sám sebe“, což je třeba považovat z povahy věci za nemožné.

Nepodařilo se bohužel najít žádný precedent podobného postupu a i nalezené judikáty se z tohoto hlediska zabývají pouze dílčí otázkou, která se týká řádného označení strany žalované.

Zde tedy pouze pro úplnost informace :

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 961/2002, ze dne 25.2.2003 :

Sama organizační složka státu nemá způsobilost být účastníkem řízení; je-li nepochybné, že žalobce označil v žalobě za účastníka řízení jen organizační složku státu, jde o neodstranitelný nedostatek podmínky řízení a soud řízení podle ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř. zastaví.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 33 Odo 67/2004, ze dne 28.4.2004 :

Označil-li žalobce organizační složku státu, která nebyla příslušná za stát jednat, nešlo o vadu podání (§ 43 o. s. ř.) ani o nedostatek podmínky řízení (§ 104 o. s. ř.), neboť ustanovení § 21a odst. 1 o. s. ř. kogentně stanoví, kdo vystupuje v řízení za stát, takže soud je povinen z úřední povinnosti správnou organizační složku zjistit a začít s ní (aniž by vydával usnesení

o přibrání do řízení) jednat. Jestliže soud tento postup nedodržel a nadále jednal s nesprávnou organizační složkou státu, jde o vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Jak již bylo řečeno, jedná se zde však pouze o judikaturní řešení dílejší otázky. Podle výše uvedeného by tedy žalovaná strana byla označena pouze jako Česká republika, protože by zjevně nebylo možné si „vybrat“ žalovanou organizační složku státu). Soud by si ji měl - vzhledem ke shora uvedenému - sice zjistit sám, nelze však odhadnout, jak by v tomto případě vypadala praxe.

Základním problémem a překážkou je však právní názor spočívající v tom, že stát sám sebe žalovat nemůže.

Vzhledem k tomu se proto závěrem doporučuje, vyžádat si otázce možnosti určení zřizovatele oficiální cestou stanovisko Ústavu státu a práva Akademie věd ČR. Takové stanovisko může v každém případě sloužit jako podstatné vodítko pro budoucnost.

Tabulka č. 1 – Některé aspekty porovnání pozice Ústavu a Archivu

Zákon č. 181/2007 Sb. zřizuje	Ústav pro studium totalitních režimů	Archiv bezpečnostních složek
právní forma	organizační složka státu, zřízená zákonem, do její činnosti lze zasahovat pouze na základě zákona	Organizační složka státu zřízená zákonem, tedy i správní úřad zřízený zákonem a jako takový přímo řízený Ústavem
financování	účetní jednotka, samostatná kapitola státního rozpočtu	účetní jednotka, součást rozpočtové kapitoly Ústavu
relevantní úkoly	<p>- získává a zpřístupňuje veřejnosti <u>dokumenty</u></p> <p>vypovídající o době nesvobody a období komunistické totalitní moci, zejména o činnosti bezpečnostních složek a formách pronásledování i odporu,</p> <p>- převede bez zbytečného odkladu převzaté dokumenty do <u>elektronické podoby</u></p>	- zpřístupňuje a zveřejňuje <u>dokumenty a archiválie</u> týkající se bezpečnostních složek podle zákona o zpřístupnění svazků vzniklých činností bývalé Státní bezpečnosti a podle zákona o archivnictví a spisové službě
správa osobních údajů	Ústav je oprávněn zpracovávat osobní údaje v rozsahu nezbytném pro plnění úkolů Ústavu.	Archiv je oprávněn zpracovávat osobní údaje v rozsahu nezbytném pro plnění úkolů Archivu.
výklad důležitých pojmů	<p>dokument</p> <p>každá písemná, obrazová, zvuková nebo jiná zaznamenaná informace, ať již v podobě analogové či digitální, která byla vytvořena původcem nebo byla původci doručena</p> <p>archiválie</p> <p>takový dokument, který byl vzhledem k době vzniku, obsahu, původu, vnějším znakům a trvalé hodnotě dané politickým, hospodářským, právním, historickým, kulturním, vědeckým nebo informačním významem vybrán ve veřejném zájmu k trvalému uchování a byl vzat do evidence archiválií; archiváliemi jsou i pečeti, razítka a jiné hmotné předměty související s archivním fondem či s archivní sbírkou, které byly vzhledem k době vzniku, obsahu, původu, vnějším znakům a trvalé hodnotě dané politickým, hospodářským, právním, historickým, kulturním, vědeckým nebo</p>	<p>dokument</p> <p>každá písemná, obrazová, zvuková nebo jiná zaznamenaná informace, ať již v podobě analogové či digitální, která byla vytvořena původcem nebo byla původci doručena</p> <p>archiválie</p> <p>takový dokument, který byl vzhledem k době vzniku, obsahu, původu, vnějším znakům a trvalé hodnotě dané politickým, hospodářským, právním, historickým, kulturním, vědeckým nebo informačním významem vybrán ve veřejném zájmu k trvalému uchování a byl vzat do evidence archiválií; archiváliemi jsou i pečeti, razítka a jiné hmotné předměty související s archivním fondem či s archivní sbírkou, které byly vzhledem k době vzniku, obsahu, původu, vnějším znakům a trvalé hodnotě dané politickým, hospodářským, právním, historickým, kulturním, vědeckým nebo</p>

	<p>informačním významem vybrány a vzaty do evidence</p> <p>doba nesvobody</p> <p>období od 30. září 1938 do 4. května 1945</p> <p>období komunistické totalitní moci úsek československých dějin od 25. února 1948 do 29. prosince 1989 a dále doba tomuto časovému úseku předcházející, v níž probíhaly děje týkající se příprav k totalitnímu uchopení moci Komunistickou stranou Československa</p> <p>bezpečnostní složka</p> <p>Federální ministerstvo vnitra, Ministerstvo vnitra České socialistické republiky s výjimkou útvarů vykonávajících výhradně civilně-správní činnost, Sbor národní bezpečnosti s výjimkou útvarů vykonávajících funkce státních archivů, Sbor nápravné výchovy, Pohraniční stráž, vojska Ministerstva vnitra, zpravodajská správa Generálního štábu Československé lidové armády, odbor vnitřní ochrany Sboru nápravné výchovy Ministerstva spravedlnosti České socialistické republiky a jejich předchůdci v období komunistické totalitní moci</p>	<p>informačním významem vybrány a vzaty do evidence</p> <p>bezpečnostní složka</p> <p>Státní bezpečnost, Hlavní správa vojenské kontrarozvědky Sboru národní bezpečnosti (III. správa), zpravodajská správa Hlavní správy Pohraniční stráže a ochrany státních hranic, odbor vnitřní ochrany Sboru nápravné výchovy anebo předchůdci těchto složek, v období od 25. února 1948 do 15. února 1990</p> <p>Státní bezpečnost</p> <p>součástí bývalé Státní bezpečnosti, jako složky Sboru národní bezpečnosti, Hlavní správa rozvědky Sboru národní bezpečnosti (I. správa), Hlavní správa kontrarozvědky Sboru národní bezpečnosti (II. správa), Správa sledování Sboru národní bezpečnosti (IV. správa), Správa zpravodajské techniky Sboru národní bezpečnosti (VI. správa), Správa pasů a víz Sboru národní bezpečnosti, územní útvary vykonávající činnosti těchto součástí anebo předchůdci těchto součástí a útvarů</p>
<p>způsob získání materiálů</p>	<p>„získává“ (bez specifikace) + Státní orgány, organizační složky státu, orgány územní samosprávy, státní příspěvkové organizace a příspěvkové organizace územních samosprávných celků, jakož i jimi spravované archivy, které mají v držení dokumenty a archiválie z doby nesvobody a období komunistické totalitní moci vztahující se k úkolům Ústavu, jsou povinny bez zbytečného odkladu poskytnout Ústavu bezplatně potřebnou</p>	<p>vyhledává a provádí výběr archiválií + Ministerstvo vnitra, Ministerstvo obrany včetně Vojenského zpravodajství, Ministerstvo spravedlnosti, Bezpečnostní informační služba a Úřad pro zahraniční styky a informace předají Archivu k prvnímu dni sedmého kalendářního měsíce následujícího po dni vyhlášení tohoto zákona evidenční a registrační pomůcky, archivní fondy, včetně agenturních, operativních, vyšetřovacích a kádrových svazků nebo spisů.</p>

	<p>součinnost. Ústav je oprávněn na vlastní náklady pořizovat kopie uvedených dokumentů a archiválií.</p>	<p>archivní sbírky i jednotlivé archiválie a dokumenty vzniklé činností bezpečnostních složek a Komunistické strany Československa a organizací Národní fronty působících v těchto složkách v období od 4. dubna 1945 do 15. února 1990, které jsou v jejich držení. Ministerstvo vnitra předá rovněž archiválie vzniklé po 1. lednu 1990 týkající se činností souvisejících se správou archiválií bezpečnostních složek.</p>
<p>podmínky nahlížení</p>	<p>Podle zákona č. 499/2004 Sb. o archivnictví a spisové službě:</p> <p>K nahlížení v archivech jsou přístupné jen archiválie starší třiceti let, není-li dále stanoveno jinak, a všechny zveřejněné archiválie.</p> <p>Do archiválií obsahujících osobní údaje žijící osoby lze nahlížet, nevznese-li tato osoba písemně námitky. Archiv osobu písemně vyrozumí o podané žádosti o nahlížení do archiválií; jedná-li se o vyrozumění nejméně třiceti osob, lze je doručit veřejnou vyhláškou vyvěšenou na úřední desce archivu, a nezřizuje-li archiv úřední desku, na úřední desce státního oblastního archivu, v jehož obvodu má archiv sídlo. Ve vyrozumění uvede údaje podle § 35 odst. 1 písm. a) až c), osobní údaje osoby, které mají být zpřístupněny, období, ve kterém bude do archiválií nahlíženo, a poučení o právních následcích podání a nepodání námítky ve stanovené lhůtě. Námitku proti nahlížení do archiválií podle věty první může vznést osoba do 30 dnů ode dne doručení vyrozumění. Z námítky musí být zřejmé, jakých osobních údajů se týká. Nevznese-li osoba námitky ve lhůtě podle věty čtvrté, má se za to, že s nahlížením do archiválií souhlasí. Na doručování a počítání lhůt se vztahuje část druhá správního řádu.</p> <p>Do archiválií vztahujících se k žijící fyzické osobě, jejichž obsahem jsou citlivé osobní údaje, lze nahlížet jen s předchozím písemným souhlasem této osoby. Archiv požádá</p>	<p>Podle zákona č. 140/1996 Sb., o zpřístupnění svazků vzniklých činností bývalé Státní bezpečnosti:</p> <p>Žadatel, kterému bylo Archivem sděleno, že dokumenty, o něž požádal, jsou předmětem zpřístupnění, má na jejich zpřístupnění právo (dále jen "oprávněný žadatel").</p> <p>Zpřístupnění se uskuteční seznámením oprávněného žadatele s kopiemi dokumentů na místě, které mu Archiv sdělil v písemné odpovědi.</p> <p>Archiv před zpřístupněním dokumentu oprávněnému žadateli znečitelní v kopii dokumentu datum narození a bydliště jiných osob, jakož i všechny údaje o jejich soukromém a rodinném životě, o jejich trestné činnosti, zdraví a majetkových poměrech. Pokud je zpřístupňovaným dokumentem kádrový (personální) spis příslušníka bezpečnostní složky, znečitelní se v něm též všechny údaje o osobách stojících mimo služební a veřejnou činnost příslušníka.</p> <p>Podle zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě:</p> <p>K nahlížení v archivech jsou přístupné jen archiválie starší třiceti let, není-li dále stanoveno jinak, a všechny zveřejněné archiválie.</p>

dotčenou osobu o souhlas s nahlížením do těchto archiválií. V žádosti uvede údaje podle § 35 odst. 1 písm. a) až c), citlivé osobní údaje osoby, které mají být zpřístupněny, a období, ve kterém bude do archiválií nahlíženo.

Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na archiválie vzniklé před 1. lednem 1990 z činnosti státních orgánů.

Ustanovení odstavců 1 až 3 se nevztahují na archiválie vzniklé před 1. lednem 1990 z činnosti vojenských soudů a prokuratur všech stupňů, bezpečnostních složek podle zákona o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek, jakož i mimořádných lidových soudů, Státního soudu, Národního soudu a společenských organizací a politických stran sdružených v Národní frontě, na archiválie vzniklé z činnosti orgánů německé okupační správy na území odstoupeném Říši i v Protektorátu Čechy a Morava v letech 1938 až 1945, na archiválie, které již byly před podáním žádosti o nahlížení do nich veřejně přístupné, jakož i na archiválie, které byly jako dokumenty veřejně přístupné před prohlášením za archiválie.

Archiválie mladší třiceti let, které byly zpřístupněny přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona podle zvláštních právních předpisů, podléhají režimu zpřístupnění podle právních předpisů platných přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

Do archiválií obsahujících **osobní údaje žijící osoby** lze nahlížet, nevznese-li tato osoba písemně námitky. Archiv osobu písemně vyrozumí o podané žádosti o nahlížení do archiválií; jedná-li se o vyrozumění nejméně třiceti osob, lze je doručit veřejnou vyhláškou vyvěšenou na úřední desce archivu, a nezřizuje-li archiv úřední desku, na úřední desce státního oblastního archivu, v jehož obvodu má archiv sídlo. Ve vyrozumění uvede údaje podle § 35 odst. 1 písm. a) až c), osobní údaje osoby, které mají být zpřístupněny, období, ve kterém bude do archiválií nahlíženo, a poučení o právních následcích podání a nepodání námítky ve stanovené lhůtě. Námitku proti nahlížení do archiválií podle věty první může vznést osoba do 30 dnů ode dne doručení vyrozumění. Z námítky musí být zřejmé, jakých osobních údajů se týká. Nevznese-li osoba námítky ve lhůtě podle věty čtvrté, má se za to, že s nahlížením do archiválií souhlasí. Na doručování a počítání lhůt se vztahuje část druhá správního řádu.

Do archiválií vztahujících se k **žijící fyzické osobě**, jejichž obsahem jsou **citlivé osobní údaje**, lze nahlížet jen s **předchozím písemným souhlasem** této osoby. Archiv požádá dotčenou osobu o souhlas s nahlížením do těchto archiválií. V žádosti uvede údaje podle § 35 odst. 1 písm. a) až c), citlivé osobní údaje osoby, které mají být zpřístupněny, a období, ve kterém bude do archiválií nahlíženo.

Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na archiválie vzniklé před 1. lednem 1990 z činnosti státních orgánů.

Ustanovení odstavců 1 až 3 se nevztahují na archiválie vzniklé před 1. lednem 1990 z činnosti vojenských soudů a prokuratur všech stupňů, bezpečnostních složek podle zákona o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek, jakož i mimořádných lidových soudů, Státního soudu, Národního soudu a společenských organizací

		<p>a politických stran sdružených v Národní frontě, na archiválie vzniklé z činnosti orgánů německé okupační správy na území odstoupeném Říši i v Protektorátu Čechy a Morava v letech 1938 až 1945, na archiválie, které již byly před podáním žádosti o nahlížení do nich veřejně přístupné, jakož i na archiválie, které byly jako dokumenty veřejně přístupné před prohlášením za archiválie.</p> <p>Archiválie mladší třiceti let, které byly zpřístupněny přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona podle zvláštních právních předpisů, podléhají režimu zpřístupnění podle právních předpisů platných přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.</p>
--	--	---

Tabulka č. 2 - Přehled právních stanovisek, vydaných k pozici Ústavu, Archivu a možnostem pracovněprávních řešení trvalého přechodu zaměstnanců Ústavu do Archivu

datum	vydal	pozice Ústavu a Archivu	možnost pracovněprávního řešení
4.3.2013	AKSK (JUDr. Kadečka)	Ústav i Archiv jsou organizačními složkami státu. Obě jsou právními osobami, přičemž otázka řízení Archivu, jako správního úřadu Ústavem z tohoto hlediska není podstatná. Rozhodnutí Ústavu, který by rozšířilo působnost Archivu za účelem odůvodnění trvalého přechodu zaměstnanců Ústavu, by bylo protiústavní.	Trvalý přechod zaměstnanců není možný, ledaže by se tak stalo na základě organizační, změny, vyplývající přímo ze zákona. Každá organizační složka státu je zaměstnavatelem sui generis. Přechod od jedné do druhé nicméně nelze řešit (ať už dohodou anebo jednostranně) ohledně druhu práce převedením na práci jinou a ohledně změny místa výkonu práce přeložením zaměstnance. Teoreticky možné dočasné přidělení zde není řešením a navíc by vyžadovalo dohodu obou subjektů i souhlas zaměstnance. Trvalý přechod výkonu práv a povinností z pracovněprávních vztahů je tedy možný pouze změnou zákona.
12.3.2013	Mgr. Jan Šmejkal	Pozice obou subjektů jsou hodnoceny pouze ve vztahu k digitalizaci tak, že Ústav nikdy žádné archiválie nepřevzal. Proces digitalizace je prováděn v rámci jedné rozpočtové kapitoly 355 a povinnost digitalizace výslovně neznamená, že tato má být prováděna výhradně zaměstnanci Ústavu. Digitalizaci archiválií v České republice provádějí archivy a Archiv je samozřejmě jedním z nich. Reprodukce v režimu archivního zákona Archiv poskytuje Ústavu pro jeho činnosti. Autentické digitální reprodukce ostatně ani nikým jiným poskytnuty být nemohou. Ústavu nepřísluší správa a rozvoj evidencí (není to mezi zákonnými úkoly Ústavu), které obsahují především osobní údaje, ty však Ústav nemůže zpracovávat.	Zamýšlená reorganizace nemusí nutně znamenat přesun všech zaměstnanců odboru informatiky a digitalizace Ústavu do Archivu, protože tento odbor kromě digitalizace vykonává i další činnosti. Kromě legislativní možnosti je možná i dohoda zaměstnance s oběma zaměstnavateli ve smyslu ukončení jeho stávajícího zaměstnaneckého poměru v Ústavu a okamžitého navázání dalšího zaměstnaneckého poměru v Archivu. Převod příslušných rozpočtových prostředků by vyžadoval souhlas MF.
10.4.2013	Rada ústavu	Význam pojmu převzaté dokumenty se vztahuje k Archivu, který dokumenty sám převzal od subjektů, uvedených v § 13 odst. 2 písm. a) zákona č. 181/2007. Archiv má o převzaté archiválie pečovat, Ústav je má digitalizovat a poskytovat veřejnosti. Opora pro	Varianta přesun digitalizace do Archivu a dobrovolný přechod zaměstnanců. V případě odmítnutí ovšem mohou vznikat složité situace. Varianta zachování současného stavu s rozšířenou působností

		tuto činnost spočívá i v ustanovení, které Ústav dovoluje požadovat od jiných orgánů veřejné moci bezplatné poskytování dokumentů a archiválií z doby nesvobody a období komunistické totalitní moci a pořizovat kopie těchto dokumentů a archiválií, což si samozřejmě vyžaduje příslušnou techniku. Oprávněnost provádění digitalizace Ústavem nikdy nebyla napadena ani ze strany NKÚ, ani ze strany ÚOOÚ.	<p>Archivu z důvodu ochrany archiválií. Tato varianta by předpokládala přítomnost zaměstnance Archivu v Ústavu při provádění relevantních činností.</p> <p>Varianta převodu digitalizace a delimitace pracovníků na základě legislativní změny. Tím by se ovšem jednalo o přímý zásah do stávajících kompetencí Ústavu. Na druhé straně by tím byly splněny podmínky zákoníku práce. Tato varianta se jeví časově i procesně jako nejobtížněji proveditelná.</p>
25.9.2013	AKV	V zákoně č. 181/2007 Sb. není opora pro předání archivních dokumentů z Archivu do Ústavu dne 15.2.2008. Převzatými dokumenty nejsou, ty, které byly Archivu delimitovány. Na Archiv přešla práva a povinnosti správce informačních systémů MV, MO a MSp.	Převedení by bylo možné na základě zvláštního právního předpisu. Ústav a Archiv nemají zřizovatele, kterým by byla vláda, anebo jiný ústřední orgán státní správy. Rada Ústavu však může převzít funkci zřizovatele ve vztahu k činnostem, kde jsou určitá oprávnění tohoto zřizovatele, takže může o převodu činností a organizačního útvaru rozhodnout sama. Úlohu zřizovací listiny zde má organizační řád Ústavu. Pokud by zaměstnanec nesouhlasil a dal výpověď, nemá nárok na odstupné.
16.10.2013	Michael Pelíšek	Jedná se o návrh změn stávajícího Organizačního řádu. Konstatuje se, že Ústav není oprávněn hospodařit s evidencemi, které mu Archiv dne 15.2.2008 předal. Jestliže Ústav provádí správu evidencí, nakládá z osobními údaji ve sféře, který mu nepřísluší. Ke vzájemnému zmocnění ke zpracování osobních údajů neexistuje právní titul. Protože Rada přejímá funkci zřizovatele, může o delimitaci pracoviště OIAD rozhodnout sama.	Viz navržená změna Organizačního řádu, ze které vyplývá přechod výkonu práv a povinností z pracovních vztahů i další kroky - viz harmonogram (končil 28.2.2014).
9.12.2013	AKDPP	Přímou neřeší.	Za zřizovací listinu příslušného odboru lze považovat Organizační řád Ústavu. Zřizovatelem odboru je Ústav. Pokud dojde k rozhodnutí o převodu odboru rozhodnutím Rady Ústavu, bude proto splněna podmínka § 344 odst. 1 ZP (ZP - „Převádí-li se podle rozhodnutí zřizovatele v souvislosti se změnou zřizovací listiny část organizační složky státu do jiné organizační složky státu, přechází výkon práv a povinností z pracovních vztahů týkajících se této části organizační složky státu na přejímající organizační složku státu.“)

12.12.2013	MV ČR	Pokud se jedná o archiválie, vůle zákonodárce směřovala k tomu, aby veškerou kompetenci ve vztahu k nim vykonával pouze Archiv. Ústav je oprávněn nakládat pouze s těmi dokumenty, které v režimu zákona č. 181/2007 Sb. získá. Kontrola procesu využívání digitálních kopií příslušným Archivem spravovaných archiválií musí zůstat zcela v jeho rukou.	Neřeší.
7.2.2014	MF ČR	Zřizovatelem Ústavu i Archivu je Česká republika. Organizační řád složky státu je pouze vnitřní předpis, vydaný v zájmu efektivního plnění jejích úkolů. Nejčistším řešením je změna zákona.	Příslušné rozpočtové opatření se zamítá. Zákon říká, že digitalizaci proveden Ústav, takže delimitace není důvodná.
17.3.2014	premiér	Zákon není příliš konzistentní („dokumenty“, „dokumenty a archiválie“). Nelze přesně dovodit, že by Ústav neměl oprávnění v širší podobě, jinak by patrně již zasáhl ÚOOÚ. I pokud by zde toto oprávnění nebylo, navrhovaný přechod části Ústavu do Archivu není možný.	Rada Ústavu nemá ve vztahu k Archivu naprosto žádnou pravomoc zřizovatele, takže nemůže rozhodovat o jeho vnitřních poměrech. Nejčistší řešení je tedy legislativní. Protože však zákon č. 181/2007 Sb. vznikl na základě senátního návrhu, na úrovni výkonné moci neexistuje žádný jeho „gestor“ . Nejblíže by k tomu asi mělo MV ČR.